

Transparency International Slovensko

Emília Sičáková-Beblavá
Daniela Bařová
editorky

PRIDANÁ HODNOTA TRANSPARENTNOSTI II.

Hodnotenie transparentnosti
a nestrannosti rozhodovania
o dotáciách na Slovensku v roku 2008

Vydané s podporou

NADÁCIA OTVORENEJ SPOLOČNOSTI
OPEN SOCIETY FOUNDATION

2009

Emília Sičáková-Beblavá
Daniela Baťová
editorky

PRIDANÁ HODNOTA TRANSPARENTNOSTI II.

Hodnotenie transparentnosti a nestrannosti rozhodovania
o dotáciách na Slovensku v roku 2008

Emília Sičáková-Beblavá
Daniela Baťová
editorky

PRIDANÁ HODNOTA TRANSPARENTNOSTI II.

Hodnotenie transparentnosti a nestrannosti rozhodovania o dotáciách na Slovensku
v roku 2008

© Transparency International Slovensko, Bratislava, september 2009
Všetky práva vyhradené.

Transparency International Slovensko
Bajkalská 25, 827 18 Bratislava 212
tel./fax: 02/ 5341 7207
www.transparency.sk, tis@transparency.sk

Vydané s podporou Nadácie otvorenej spoločnosti

Pre Transparency International Slovensko vydal: Adin, s. r. o.

ISBN 978-80-89244-45-4

TIS

Transparency International Slovensko

Emília Sičáková-Beblavá

Daniela Baťová

editorky

PRIDANÁ HODNOTA TRANSPARENTNOSTI II.

Hodnotenie transparentnosti a nestrannosti rozhodovania
o dotáciách na Slovensku v roku 2008

Bratislava

september 2009

Transparency International Slovensko (TIS) je nezisková, nestranička mimovládna organizácia so sídlom v Bratislave. Je národnou pobočkou celosvetovej mimovládnej organizácie Transparency International a na Slovensku pôsobí od roku 1998. TIS sa venuje predovšetkým otázkam spojeným s korupciou vo verejnom sektore Slovenska, a to na centrálnej úrovni ako aj na úrovni decentralizovanej správy vecí verejných. Medzi hlavné ciele TIS patrí podpora a presadzovanie takých hodnôt v slovenskom verejnom sektore, akými sú transparentnosť, zodpovednosť, dôvera a integrita, ktoré významným spôsobom pomáhajú znižovať korupciu. Aktuálne informácie sú dostupné na www.transparency.sk.

TRANSPARENCY INTERNATIONAL SLOVENSKO

Bajkalská 25, 827 18 Bratislava 212

tel: 02/5341 10 20, fax: 02/5341 72 07

Členovia Aliancie za transparentnosť a boj proti korupcii:

Milan Banas

Anna Butašová

Iveta Griačová

Eugen Jurzyca

Mária Kolaříková

Zdenko Kováč

Katarína Mathernová

Grigorij Mesežnikov

Vladimír Pirošík

Oľga Reptová

Emília Sičáková-Beblavá

Dušan Staněk

Juraj Stern

Soňa Szomolányi

Jiří Vlach

Daniela Zemanovičová

OBSAH

ÚVOD	7
1. Teoretické aspekty poskytovania dotácií z verejných rozpočtov	9
Viliam Pätoprstý, Emília Sičáková-Beblavá	
2. Dotácie obciam na Slovensku	17
Viliam Pätoprstý, Emília Sičáková-Beblavá, Daniela Baťová	
3. Informovanie o dotáciách cez internetové stránky	23
Emília Sičáková-Beblavá, Daniela Baťová	
4. Verejná kontrolovateľnosť pridelovania dotácií	35
Viliam Pätoprstý, Daniela Baťová	
5. Indexy patronáže – kritérium stránickej príslušnosti	40
Emília Sičáková-Beblavá, Daniela Baťová	
6. Odporúčanie - Ako štrukturovať rozhodovanie o pridelovaní dotácií	48
Emília Sičáková-Beblavá	
ZÁVER	56
Emília Sičáková-Beblavá	
POUŽITÁ LITERATÚRA	65

O AUTOROCH

Daniela Bařová je študentkou Fakulty sociálnych a ekonomických vied UK v Bratislave, kde v súčasnosti študuje na magisterskom programe v odbore Európske štúdia. V roku 2006 absolvovala semester v Portugalsku na University of Coimbra, ako súčasť programu Socrates/Erasmus. Od novembra 2007 pôsobí v Transparency International Slovensko ako projektová asistentka.

Doc. Ing. Jan Pavel, PhD., vyštudoval magisterské štúdium na Fakulte manažmentu Vysokej školy ekonomickej v Prahe, ktoré ukončil v roku 2001. V tom istom roku zahájil doktorandské štúdium na Fakulte financií a účtovníctva Vysokej školy ekonomickej v Prahe, ktoré úspešne ukončil v septembri 2004. V súčasnej dobe pôsobí ako docent na katedre verejných financií VŠE, kde sa zaoberá problematikou verejných financií a programov verejných výdavkov. Tiež prednáša na Fakulte ekonomicko-správnej Univerzity Pardubice a dlhodobo spolupracuje s Transparency International v Českej a Slovenskej republike.

Ing. Viliam Pätoprstý, PhD. MSC, je absolventom odboru ekonómie na univerzite Luigi Bocconi v Miláne a tiež absolventom Ekonomickej univerzity v Bratislave, kde ukončil aj doktorandské štúdium. Do roku 2001 pracoval v združení pre ekonomické a sociálne analýzy M.E.S.A.10. Od októbra 2001 pôsobil ako analytik a neskôr hlavný analytik UniCredit Bank. V súčasnosti pôsobí v centrále Unicredit Bank v Miláne. Je tiež členom Rady Protimonopolného úradu SR. Je autorom a spoluautorom niekoľkých publikácií a štúdií v oblasti ekonómie bankových sektorov a ekonomického vývoja.

Ing. Emília Sičáková-Beblavá, PhD., je absolventkou Obchodnej fakulty Ekonomickej univerzity v Bratislave. Na uvedenej univerzite ukončila doktorandské štúdium. Od roku 1997 pôsobila ako výskumná pracovníčka Centra pre hospodársky rozvoj. V roku 1999 absolvovala odbornú stáž vo Svetovej banke vo Washingtone, D. C. a v Transparency International USA. V roku 2003 sa zúčastnila na študijnom programe na Yale University. V rokoch 2001 – 2004 bola členkou správnej rady Transparency International. Pôsobí na Inštitúte verejnej politiky FSEV UK v Bratislave, kde vedie predmety venované téme korupcie a viacúrovňovej správe vecí verejných. Je prezidentkou Transparency International Slovensko. Venuje sa otázkam činnosti verejného sektora, najmä z hľadiska transparentnosti, etiky, korupcie a kontroly.

ÚVOD

Centrálna štátna správa nakupuje tovary, služby a práce, zároveň však napriek finančnej decentralizácii rozdeľuje verejné zdroje miestnym samosprávam na rôzne účely – od vybudovania kanalizácie, po nákup kníh do miestnych knižníc a opravu škôl. Na rozdiel od decentralizačnej dotácie, ktorá je rozdeľovaná podľa jasne stanoveného vzorca, v prípade dotácii rozdeľovaných z európskych zdrojov ako aj zo zdrojov slovenského štátneho rozpočtu, ide o selektívnu podporu vybraným miestnym samosprávam. Voľnosť v rozhodovaní predstaviteľov centrálnej moci otvára otázky spojené s tým, do akej miery sú dané zdroje prideľované tým, ktorí ju najviac potrebujú a pripravujú najkvalitnejší projekt. Preto sa TIS rozhodla venovať tejto problematike systémovjšie a vďaka podpore z Nadácie otvorenej spoločnosti sa už druhý rok venuje analýze rozhodovania o alokácii dotácii centrálnou mocou obciam na Slovensku. Jedným z výstupov činnosti TIS v uvedenej oblasti je aj predkladaná publikácia TIS analyzujúca rozhodovanie v uvedenej oblasti centrálnou štátnou správou v roku 2008 a nadväzuje na analýzu venujúcu sa roku 2007, ktorá bola publikovaná pod názvom *Pridaná hodnota transparentnosti* autorov Emílie Sičákovej-Beblavej a Jana Pavla.

Predkladaná publikácia je rozdelená do šiestich častí. V prvej definujeme predmet skúmania – dotácie – a prinášame ich klasifikáciu. Zároveň poukazujeme na ekonomické aspekty poskytovania dotácii obciam ako aj na potenciál pre stranický klientelismus. Ďalšia časť sa venuje pohľadu na to, aký rozsah a aké typy sa rozdeľujú z centrálnej úrovne správy vecí verejných obciam na Slovensku. Ďalšie časti už nie sú popisné, ale venujú sa hodnoteniu poskytovania dotácii z viacerých uhlov – v tretej časti hodnotíme kvalitu informovania o rozhodovaní o dotáciách na jednotlivých inštitúciách centrálnej moci na Slovensku. Na mieru verejnej kontrolovateľnosti prideľovania dotácii sa pozeráme v štvrtej časti a na sklon k stranickému klientelizmu poukazujeme v časti päť. V poslednej časti ponúkame 17 konkrétnych odporúčaní ako štrukturovať rozhodovanie o prideľovaní dotácii.

Na predloženej publikácii pracoval tím pracovníkov a spolupracovníkov TIS, ktorí získavali podklady o rozhodovaní ministerstiev, analyzovali jednotlivé rozhodnutia a okrem iného uvažovali nad modelom dobrého rozhodovania o prideľovaní dotácii z verejných zdrojov. Veríme, že vás táto publikácia zaujme a zároveň privítame vašu spätnú väzbu a návrhy na vylepšenie.

Emília Sičková-Beblavá
Daniela Bařová
editorky

1. TEORETICKÉ ASPEKTY POSKYTOVANIA DOTÁCIÍ Z VEREJNÝCH ROZPOČTOV

V prvej kapitole tejto publikácie sa venujeme, tak ako indikuje jej názov, teoretickým aspektom poskytovania dotácií, pričom konkrétne vymedzujeme pojem *dotácia*, ďalej sa zameriavame na ekonomické súvislosti poskytovania dotácií a na priestor pre korupciu pri rozhodovaní o poskytovaní dotácií z verejných zdrojov.

1.1 VYMEDZENIE POJMU DOTÁCIE

Fungovanie ekonomík vyspelých štátov je významne ovplyvňované štátnymi zásahmi, ktoré vo všeobecnej rovine sledujú tri základné typy cieľov: alokačné, redistribučné a stabilizačné.¹ Zatiaľ čo alokácia sa priraduje k nižším úrovňam vlády, distribúcia a stabilizácia sú vhodnejšie pre centrálnu vládu. K dosiahnutiu týchto cieľov je využívaná široká škála nástrojov, ktoré možno rozdeliť na administratívne a trhové. Jedným z najdôležitejších trhových nástrojov sú nenávratné finančné transfery. Vo svojej podstate sa jedná o nenávratnú platbu z verejných rozpočtov konečnému príjemcovi, kedy cieľom je zlepšenie jeho finančnej situácie alebo stimulácie k určitému správaniu. Prijemcovia transferov môžu byť ako osoby fyzické (tu sa jedná predovšetkým o sociálne dávky), tak aj právnické (vrátane obcí). Predmetom tejto štúdie je práve problematika nenávratných finančných transferov z rozpočtov vyššej úrovne (najmä štátneho rozpočtu) do „obecných pokladní“.

Nenávratné finančné transfery centrálnej vlády obciam môžu mať rôznu podobu, príkladom sú granty (napr. programy *Obnovme si svoj dom* alebo *Kultúrne aktivity v oblasti pamätových inštitúcií* v pôsobnosti Ministerstva kultúry), dotácie (napr. pri financovaní prenesených kompetencií miestnej samosprávy alebo dotácie na výstavbu nájomných bytov obciam cez program Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR), či príspevky (napr. *SOP Ludské zdroje* Ministerstva práce sociálnych vecí a rodiny SR).

V rámci tejto štúdie sa nevenujeme dôvodu rôznych názvov nenávratných finančných transferov v aplikačnej praxi Slovenskej republiky, ale skôr budeme venovať pozornosť tomu, čo ich spája.

Ich spoločnými vlastnosťami je to, že ide o **verejné zdroje** a o ich pridelení obciam rozhoduje verejná inštitúcia. Pre potreby tejto publikácie ich budeme nazývať dotácie (hoci ako sme už uviedli, pod daný pojem v tejto publikácii subsumujeme aj iné právne tituly nenávratných finančných transferov).

Dotácie je možné klasifikovať z viacerých hľadísk. Z hľadiska stanovenia účelu prípadne ďalších podmienok ich poskytnutia ich delíme na tzv. **všeobecné** (nepodmienené), a **špecifické** (podmienené)². Všeobecné dotácie (pri nich centrálna úroveň nestanovuje podmienky

1 K problematike typológie štátnych zásahov a jednotlivých nástrojov vid' napr. Stiglitz (1997) alebo Musgrave – Musgrave (1994).

2 Shah (2006).

poskytnutia alebo použitia) v slovenských podmienkach v čistej podobe neexistujú – aj v najširšom ponímaní si centrálna úroveň stanovuje aspoň všeobecne platné normatívy alebo striktné vyžaduje splniť účel poskytnutia (napr. dotáciách na chod základných škôl). Obce majú na druhej strane voľnosť použitia pri vlastných a sprostredkovaných daňových príjmoch, ktoré dnes tvoria viac ako 70% príjmov ich rozpočtov.³ Z logiky veci teda vyplýva, že príkladom špecifických dotácií sú potom všetky dotácie (transfery) poskytované obciam na Slovensku.

Podmienenosť pri špecifických dotáciách môže pri tom mať povahu tzv. **vstupnej podmienosti**, kedy je špecifikovaný typ výdavku, na ktorý môže transfer byť použitý; a/ alebo tzv. **výstupnej podmienosti**, kedy sú definované špecifikované podmienky a kritériá výstupu alebo služby poskytovanej použitím dotácie. Ako príklad prvej skupiny môžeme uviesť dotáciu obci na financovanie obnovy historickej pamiatky, ktorý je podmienený použitím príspevku len na financovanie obnovy fasády. Príkladom výstupnej podmienky je stanovenie záväzného počtu vytvorených pracovných miest v priemyselnom parku, na ktorého výstavbu je poskytnutá dotácia.

Pri špecifických dotáciách sprevádzaných podmienkou spolufinancovania môže ísť buď o **limitné transfery** (určená maximálna výška transferu) alebo **bezlimitné** (tu nie je určený strop pre transfer, len % z objemu výkonov). V praxi je častejší prípad špecifických dotácií s limitným spolufinancovaním so strany centrálnej vlády, ktorý jej tak umožňuje lepšie zohľadňovať vlastné rozpočtové obmedzenia.

Z pohľadu toho, či po splnení podmienok má prijímateľ na zdroje nárok automaticky (napr. priame platby v poľnohospodárstve) alebo musí o ne ďalej súťažiť a dostane ich len vymedzený počet uchádzačov (napríklad na usporiadanie folklórneho festivalu v obci) delíme dotácie na **nárokovateľné** a **nenárokovateľné**.

BOX 1 - Klasifikácia dotácií

a) Podľa podmienok/účelu

- Všeobecné dotácie
- Špecifické dotácie
 - Špecifické dotácie so vstupnou podmienenosťou
 - Špecifické dotácie s limitným spolufinancovaním
 - Špecifické dotácie s nelimitným spolufinancovaním
 - Špecifické dotácie s výstupnou podmienenosťou

b) Podľa nárokovateľnosti

- Nárokovateľné dotácie
- Nenárokovateľné dotácie

Zdroj: autori

3 Niektorí autori (Bahl-Linn 1992) považujú daňové príjmy obcí, ktoré sú vyberané na centrálnej úrovni a následne na základe zákonom špecifikovaných podmienok rozdeľované obciam za špecifický typ nárokovej dotácie.

Pri rozhodovaní o použití dotácií ako nástroje vo verejnej politike je potrebné venovať pozornosť viacerým aspektom ich použitia – od nastavenia základných podmienok ich poskytnutia (teda toho aké dopady má dané nastavenie na rovnosť šancí a do akej miery vytvára priestor pre korupciu), až po to, aké dopady majú dotácie na hospodárenie obcí a ekonomickú efektívnosť. Bližšie sa im budeme venovať v nasledujúcom texte.

1.2 EKONOMICKÉ SÚVISLOSTI POSKYTOVANIA DOTÁCIÍ OBCIAM

Finančné transfery obciam sú v širšom chápaní dotáciami na zabezpečovanie aktivít a životného štandardu v obecných spoločnostiach. Rovnako ako dane plnia redistribučnú funkciu – teda sú financované z daňových a iných verejných príjmov centrálnej úrovne (prípadne zdrojov EU) a následne redistribuované obciam. Okrem toho majú aj alokačnú funkciu – slúžia na financovanie vybraných verejných statkov, či zmiernenia dopadov negatívnych externalít. Vzhľadom k tomu, že sa jedná o špecifické dotácie, nemôžu ich obce (na rozdiel od daňových príjmov) použiť ľubovoľne. Dotačný nástroj tak umožňuje centrálnej vláde silne ovplyvňovať správanie miestnych samospráv.

Okrem dosahovania rôznych spoločenských cieľov však poskytovanie dotácií centrálnou vládou miestnym samosprávam môže prinášať viaceré ekonomické efekty, ktorým sa budeme v krátkosti venovať v nasledujúcom texte: ide o **substitučné efekty**, **dôchodkové efekty** ako aj tzv. **efekt mucholapky**.

Z ekonomického hľadiska predstavuje poskytovanie dotácií obciam zvyšovanie ich disponibilných zdrojov, čo má dopady na veľkosť a štruktúru nakupovaných statkov. Výsledný efekt je pritom determinovaný podobou dotácie a inštitucionálnym prostredím, v ktorom je implementovaná. Vo všeobecnej rovine možno identifikovať dva základné scenáre: rastom zdrojov obcí dochádza k rastu spotreby všetkých verejných statkov (toto nazývame dôchodkový efekt) alebo dochádza k rastu spotreby len vybraných statkov, ktoré tak nahrádzajú v spotrebe iné (toto nazývame substitučný efekt).

Dotácie **všeobecného charakteru** nemajú podmienku použitia na konkrétny účel, preto z povahy vecí nespôsobujú tzv. substitučné efekty (medzi spotrebovávanými statkami a službami na úrovni obce). Spôsobujú však tzv. dôchodkový efekt. Inými slovami, centrálnym nastavením všeobecných podmienok poskytovania dotácie neprichádza k preferovaniu istého typu verejného statku pred iným a tým k zmene ich relatívnych cien, dochádza len k vyššej spotrebe oboch (aj keď nie nevyhnutne proporčne)⁴.

Podstata uvedeného spočíva v tom, že z **titulu transferu** nedošlo k zmene relatívnych cien statkov. Tým, že sa neurčí na čo môže a na čo nemôže obec použiť všeobecné dotácie, tak dávajú obci možnosť použiť ich na všetko. Ak je potom spoločenská hodnota (cena) osvetlenia v obci z povahy vecí vyššia ako hodnota (cena) čistých chodníkov, ale obec má chodníky čisté, tak je možné celú dotáciu v danom prípade použiť len na osvetlenie. Následné zníženie spoločenskej hodnoty fungujúceho osvetlenia vo vzťahu k čistým chodníkom nespôsobuje ten grant, ale predchádzajúci lokálny spoločenský dopyt po statkoch – aj implikácie pre politickú ekonomiu sú potom iné.

4 Shah (1994).

Na základe pozitívnej ekonomickej analýzy by sa dalo očakávať, že v miere ovplyvňovania veľkosti verejných výdavkov obcí budú všeobecné dotácie neutrálne, pretože budú ekvivalentne nahradené rovnakým nárastom príjmov občanov obce (napr. formou zníženia ich daní). Napriek tomu mnoho empirických štúdií⁵ potvrdzuje, že jednotkový príspevok vo forme nepodmienennej dotácie spôsobí čistý nárast verejných výdavkov obcí (resp. samospráv všeobecne), pretože tieto k ekvivalentnému zníženiu daní nepristúpia.⁶ Tento efekt sa zvykne nazývať „efekt mucholapky“. Podstatným záverom tohto poznatku je, že nepodmienené dotácie obciam vedú k vyššiemu míňaniu zdrojov, než keby boli tieto transfery realizované priamo lokálnym občanom⁷. Inými slovami, ak by došlo k tomu, že sa centrálna úroveň môže rozhodnúť či z výnosu dane z príjmov poskytne obciam všeobecnú dotáciu, alebo o rovnaký objem zníži výnosy z dane z príjmov ich občanov (napr. znížením ich sadzieb), prvý prípad povedie k vyššiemu míňaniu zdrojov, pretože obce nepristúpia k adekvátnemu zníženiu miestnych poplatkov alebo daní. Filimon, Romer and Rosenthal (1982) vysvetľujú tento efekt pomocou hypotézy o byrokratoch maximalizujúcich veľkosť miestnych rozpočtov s cieľom zvyšovať svoju moc a vplyv v miestnej komunite.⁸

Naproti tomu **špecifické (podmienené) dotácie** majú za cieľ motivovať obce (lokálne vlády všeobecne) uskutočňovať špecifické programy, aktivity, ktoré definovala centrálna vláda. Spôsobujú teda dôchodkový, ale aj substitučný efekt. Ako hypotetický príklad vzniku substitučného efektu môžeme uviesť situáciu systematického dotovania osvetlenia v obciach na úkor čistenia ciest. To by viedlo k relatívnemu zvýšeniu hodnoty (ceny) čistých ciest v porovnaní s fungujúcim osvetlením v očiach voličov a tým mohlo napríklad ovplyvniť volebné programy.

Špecifické dotácie sú často sprevádzané podmienkou spolufinancovania. Ako uvádza napr. Shah (2006), špecifické dotácie bez takejto podmienky, ktoré sú v slovenskej praxi časté, sú najvhodnejšie na financovanie aktivít samospráv, ktoré centrálna úroveň považuje za dôležité, ale nižšia úroveň z rôznych dôvodov nie (jedná sa o programy produkujúce vysoký objem pozitívnych externalít s väčším než miestnym dopadom – príkladom môžu byť projekty nad obecného významu, ako priemyselné parky a podobne).

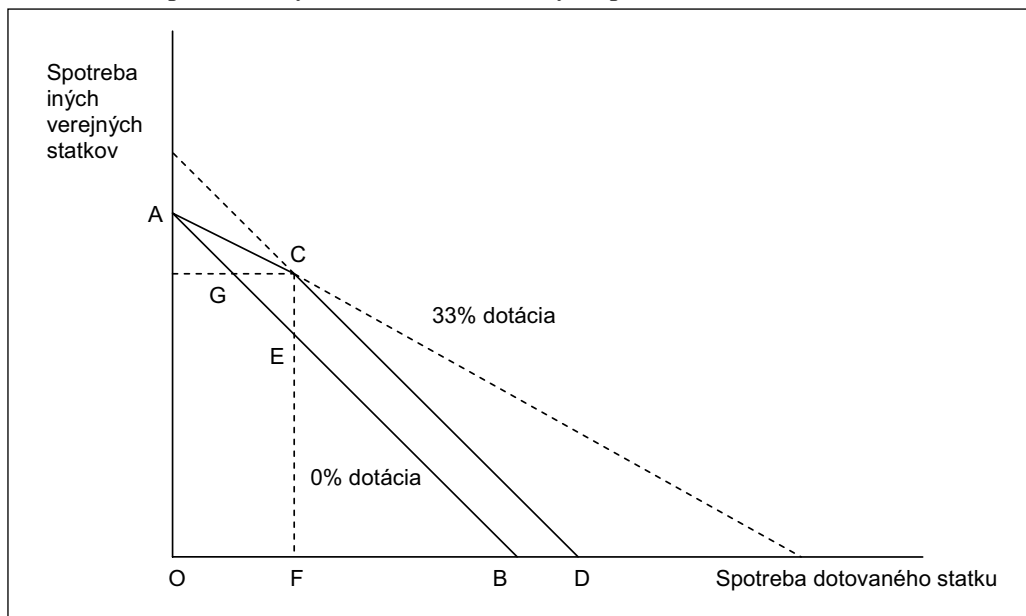
Ako sme už uviedli v úvode tejto kapitoly, pri špecifických dotáciách sprevádzaných podmienkou spolufinancovania môže ísť buď o limitné transfery (určená maximálna výška transferu) alebo bezlimitné (tu nie je určený strop pre transfer, len % z objemu výkonov). Hypotetickým príkladom (keďže v našej praxi takéto neexistujú) bezlimitnej dotácie by bolo stanovenie 20% spolufinancovania výstavby všetkých športových ihrísk v obciach, bez ohľadu na počet obcí, ktoré sa do programu zapoja. V praxi je častejší prípad špecifických dotácií s limitným spolufinancovaním so strany centrálnej vlády, ktorý jej tak umožňuje lepšie zohľadňovať vlastné rozpočtové obmedzenia. Takýto prípad popisuje Graf č. 1.

5 Napr. Rosen (2005), Oates (1999), Gramlich (1977).

6 V prípade Slovenskej republiky by toto ani nebolo v praxi možné, lebo obce majú iba minimálnu možnosť ovplyvňovať daňové zaťaženie svojich obyvateľov.

7 McMillan, Shah and Gillen (1980).

8 Vo všeobecnej rovine sa jedná o príklad fiškálnej ilúzie, kedy občania zdroje, ktoré prichádzajú z centrálného rozpočtu považujú za cudzie a nevnímajú ich ako dôsledok svojho daňového zaťaženia.

Graf 1: Efekt podmienených transferov s limitným spolufinancovaním

Zdroj: Shah (2006).

AB je pôvodnou rozpočtovou priamkou. Ak na každé 3 Sk výdavku lokálnej samosprávy smeruje podpora 1 Sk transferu z centrálnej úrovne (tj. dotáciu dosahuje 33 % ceny), až do výšky určeného limitu, rozpočtovou priamkou sa stáva ACD. Na začiatku síce boli náklady delené v pomere tretina ku dvom tretinám, avšak len do výšky OF. V tomto bode je dosiahnutý dotačný limit CG. Výdavky za úroveň OF teda nezískavajú žiadnu podporu.

Väčšina empirických štúdií⁹ vo všeobecnosti potvrdzujú, že podmienené transfery s limitným financovaním stimulujú spotrebu dotovaného statku viac, než tie bezlimitné. V praxi by to znamenalo, že dotovaná výstavba verejných ihrísk so spoluúčasťou obcí prinesie v konečnom dôsledku menej ihrísk, než v prípade, ak sú tieto dotácie poskytované bez podmienky spoluúčasti aj keď neobmedzenému počtu obcí. Dôvodom sú podľa autorov najmä inštitucionálne faktory – vo všeobecnosti prísnejšie podmienky poskytovania bezlimitných dotácií, ale najmä podmienka spoluúčasti, ktorá obe núti zvažovať, či tento typ výdavku je naozaj žiaduci.

Špecifické dotácie možno v prvom rade považovať za formu pomoci lokálnej úrovni, navyše sprevádzanú podporou aktivity preferovanej poskytovateľom transferu. Spolufinancovanie navyše poskytovateľovi slúži ako nástroj kontroly, pretože mu umožňuje zvyšovať finančnú zodpovednosť prijímateľa a mať prehľad o skutočných nákladoch projektu.

Ekonomicky modernejším a preto s rastúcou mierou využívaným typom dotácií sú tzv. dotácie s výstupným podmienením. Ekonomický význam takéhoto nástroja spočíva v dôraze na dosahovaní výsledkov predmetných subvenčných programov a raste zodpovednosti verejného sektora za dosahované výsledky. Prúd tzv. Novej inštitucionálnej ekonómie považuje

9 Napr. Gramlich (1977); Gamkhar and Shah (2006).

neefektívnosť (nefunkčnosť) v spravovaní verejného sektora za dôsledok oportunistického správania sa verejných činiteľov (agents)¹⁰. Je tomu tak preto, lebo občania (principals) buď nemajú schopnosť vynucovať zodpovednosť týchto činiteľov (napr. v dôsledku asymetrických informácií) alebo nesie toto vynucovanie so sebou príliš vysoké transakčné náklady. Práve transfery s výstupným podmienením sú preto riešením, keďže zvyšujú informačnú bázu pre občanov a zároveň znižujú transakčné náklady spojené so získavaním takýchto informácií. Ak centrálna úroveň stanoví a následne kontroluje sledovanie podmienok plnenia výstupu grantu (napríklad návštevnosť zámku, uvedená vyššie) znižuje tým náklady spojené s takýmto monitoringom zo strany miestnych občanov.

1.3 DOTÁCIE OBCIAM A PRIESTOR PRE KORUPCIU

Pri rozhodovaní o pridelovaní dotácii obciam centrálnou verejnou mocou ide o rozhodovanie o tom, ktorá obec si bude môcť z dodatočných zdrojov opraviť školu, postaviť kanalizáciu alebo čističku, prípadne postaviť priemyselný park a usporiadať folklórny festival. Politickou decentralizáciou sa preniesol tlak na zabezpečovanie verejných služieb na volených predstaviteľov obce, ktorých sľuby môže pomôcť naplňať aj centrálna vláda. Záujem občanov a volených predstaviteľov obcí sa vo väčšine uvedených prípadov zhoduje - záujmu o znovuzvolenie a zvyšovanie blahobytu občanov obcí. Preto dopyt obcí po daných zdroje je vysoký aj po uskutočnení fiskálnej decentralizácie.

Platí však aj nasledovné: verejné zdroje sú obmedzené a v podstate väčšina obcí má záujem o dodatočné verejné zdroje. Keďže je dopyt väčší ako ponuka, o tom, kto príslušnú dotáciu získa a kto nie, rozhoduje centrálny rozhodovateľ - decizor. Pred fiškálnou decentralizáciou sa prerozdeľovali aj podľa tzv. demižonovej metódy. Jednoducho povedané to, či obec dostala peniaze na čističku či opravu školy záviselo do istej miery od toho, či poznali niekoho „hore“, kto o tom rozhodoval. Po fiškálnej decentralizácii sa priestor pre demižonovú metódu rozhodovania o alokácii verejných zdrojov obmedzil, keďže miestne samosprávy získali podiel na daní z príjmov a nie sú už úplne odkázané na svojvôľu centrálnych decizorov.

Pri úvahe o spôsobe rozhodovania pri alokácii verejných zdrojov, kde patria aj dotácie, sa stretneme s dvoma pohľadmi. Musgrave (1983) hovorí o troch úlohách verejných financií – alokačná, distribučná a stabilizačná a na ich základe popisuje úlohy štátu. Normatívne vychádza z predpokladu, že medzi hlavné ciele verejného sektora pri naplňaní uvedených cieľov patrí efektívnosť. Oproti tomuto pohľadu stojí teória verejnej voľby, ktorá poskytuje pozitivistické vysvetlenie prístupu k alokácii verejných zdrojov. Podľa tohto prístupu totiž politické strany a politickí lídri majú zvyčajne dosť voľnosti pri svojom rozhodovaní. Moc v rukách predstaviteľov vládnuccich politických strán je tak často spájaná s politickým klientelizmom či korupciou. Veiga a Pinto (2007) zdôrazňujú, že politiky uskutočňované vládami môžu byť, aspoň čiastočne, ovplyvnené snahou o presadenie vlastných záujmov, ktoré môžu súvisieť aj s pravdepodobnosťou ich znovuzvolenia. Preto používajú tzv. taktickú redistribúciu, kedy sa verejné zdroje prerozdeľujú obciam a VÚC, na ktorých čele stoja stranícky blízke politické vedenia.

10 Shah (2006).

BOX 2 – Politický klientelizmus a patronáž

Existujú viaceré definície klientelizmu. Podľa Andvig et al. (2000) je klientelizmus plnenie, ktoré nie je nutne spojené s presne definovaným protiplnením, ale môže súvisieť s voľnejšie definovanými protiplneniami, osobnými, politickými a inými vzťahmi medzi oboma stranami klientelistickej transakcie. Vzniká uprednostňovaním, preferovaním priateľov a kolegov, spriaznených skupín. Vo Veľkej Británii sú pre klientelizmus zaužívané aj výrazy ako „old school tie“, „old boys club“, „old boys network“, čo možno preložiť ako klub starých spolužiakov. Napríklad riaditeľ miestnej strednej školy uprednostní pri prijímaní syna miestneho známeho lekára, ktorý ho uprednostňuje pri vyšetreniach v nemocnici. Podľa Zemanovičovej a Beblavej (2003) o klientelizme hovoríme vtedy, keď sa rozdeľovanie statkov, tovarov, služieb a uznání neuskutočňuje na základe neosobných pravidiel, napríklad práva či trhu, ale na základe priateľských, straníckych či osobných vzťahov. Zvyčajne ide o uprednostňovanie a zvýhodňovanie tých, ktorým sme za niečo zaviazaní, alebo tých, ktorých si chceme zaviazať. Takýmto spôsobom sa potláča nárazníkový princíp, ktoré je výrazom pre také správanie sa jednotlivca, kde osobné vzťahy nehrajú žiadnu úlohu pri prijímaní rozhodnutí. V ekonomickom zmysle slova by mal jednotlivec zaobchádzať s príbuznými a známymi tak isto ako s neznámym človekom. Termín *arm's length relationship* hovorí, že ide o situáciu, keď si máme osoby, o ktorých rozhodujeme vo verejnom sektore, držať na dĺžku ruky, teda v slovenskom jazyku by sme mohli toto spojenie preložiť ako „držať si ich od tela“. Eisenstadt (1982) tak isto konštatuje, že klienta nefunguje trhovo, jej predmetom sú také statky, ktoré nielen nie sú na predaj, ale ktorých cena je nejasná, či dokonca nie je stanovená. Politická strana chce budúcu podporu alebo viac financií, jej člen napríklad zamestnanie – klientelizmus je recipročne výhodný pre oboch.

Podľa Sičákovej-Beblavej a Beblavého (2007) sa pojem klientelizmus používa pri vertikálnych aj horizontálnych vzťahoch jednotlivcov. Pri vertikálnych vzťahoch ide o vzťah typu patrón – klient. Špecifickým typom takéhoto horizontálne definovaného klientelizmu je **politický klientelizmus**, kedy sa politická strana, patrón správa ako „starostlivý otec“ a do istej miery preberá starostlivosť nad klientom, jednotlivcom – členom či sympatizantom politickej strany. V politickej sfére sa tak okrem snahy osobného obohatenia stáva motívom klientelistickeho správania získanie financií na uskutočnenie politických aktivít. Čiastočne cez politické strany, čiastočne cez „spriaznené“ firmy napríklad výmenou za zvýhodnený prístup k moci (Sičáková-Beblavá – Beblavý, 2007). Podľa Vašečku (2006) v samotných základoch korupčného správania je potrebné hľadať nerovný vzťah medzi klientom a patrónom. Napriek tomu, že je tento vzťah nerovný, je silne recipročný v tom, že ide o niečo za niečo *quid pro quo*.

Warner (1997) definuje stranícku patronáž ako použitie verejných zdrojov na získanie hlasov. Politické strany a politickí lídri majú obyčajne veľkú moc, ktorá nie je ľahko kontrolovateľná. Downs (1957) sa pozeral na politické strany ako na racionálne sa správajúce „tímy ľudí, ktorí sa snažia o kontrolu vládneho aparátu získaním verejného úradu v procese volieb“. Moc, ktorá sa hromadí v rukách vládnych politických strán je často spájaná s politickou patronážou. Muller (2000) sa pozerá na koncept patronáže nasledovne – použitie verejných zdrojov na politické ciele; ide o menovanie alebo rozhodnutie vo verejnej politike a pri prijímaní politík. Preto nielen jednotlivci môžu získavať isté formy prospechu z politickej patronáže, ale tiež strana ako taká. Connor O’Dwyer (2000) uvádza, že pri patronáži ide o získanie deliteľného prospechu, ktorý politici distribuujú jednotlivým voličom, ďalej tým, čo sa podieľajú na kampani alebo prispievateľom ako výmenu za politickú podporu. Tieto prínosy (úžitky) môžu mať rôznu podobu.

Klientelizmus ako základ korupčného správania je ľahko vystopovateľný práve v krajinách s pretrvávajúcimi zvykmi a normami tradičnej spoločnosti, kde sú prítomné antiliberálne myšlienky a silný paternalizmus. V takomto prostredí klientelistický vzťah nie je iba o mocenských pozíciách, ale ani o priateľských vzťahoch. Korupčné prostredie založené na prepletenej sieti klientelistických vzťahov je tak podľa Eisenstadta (1982) zvláštnou kombináciou nerovnosti a vzájomnej solidarity. Práve klientelizmus ako systém a spôsob uvažovania o svete je najväčšou prekážkou pri snahách o odstraňovanie korupčného prostredia v krajine.

V mnohých kultúrach je táto inštitúcia nielen zaužívaná, ale vnímaná ako jednoznačne vzájomne výhodná – bohatým a mocným zabezpečuje ešte viac bohatstva a moci a chudobným a málo vplyvným naopak aspoň elementárnu ochranu pred pádom do chudoby, závislosti, ale chráni aj pred nebezpečnými situáciami. (Vašečka 2006)

2. DOTÁCIE OBCIAM NA SLOVENSKU

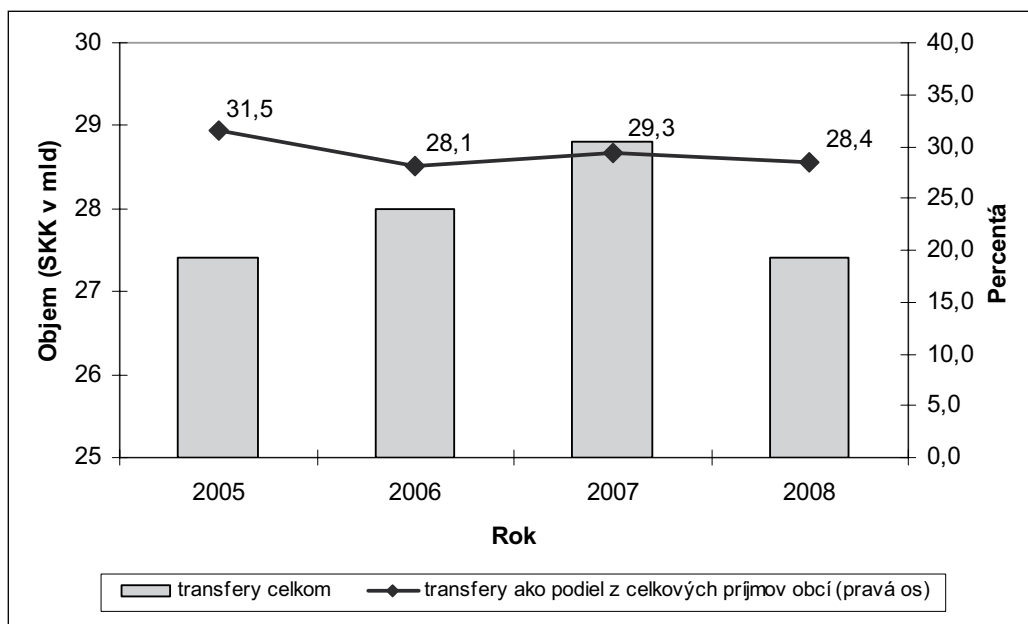
Dotácie obciam z úrovne centrálnej vlády sú na Slovensku realizované prostredníctvom programov jednotlivých kapitol štátneho rozpočtu a v menšej miere tiež zo zdrojov tých eurofondov, z ktorých príjmy nie sú zaradené do jednotlivých kapitol štátneho rozpočtu (takým je napríklad INTERREG). Tieto kapitoly sú najmä kapitolami jednotlivých ministerstiev a tzv. všeobecnej pokladničnej správy (ďalej len VPS), v menšej miere sa tiež jedná o kapitoly jednotlivých úradov a štátnych fondov (Tabuľka 2). Graf 2 vyjadruje vývoj objemu dotácií obciam poskytnutých takýmto spôsobom. Podiel štátu (centrálnej úrovne) na grantoch a dotáciách obciam sa v posledných rokoch pohybuje na úrovni okolo 90% - zvyšnú časť tvoria granty z fondov EU nepatriace pod štátny rozpočet a iné zdroje (napr. z VÚC).

Tabuľka 1: Štruktúra príjmov obcí v rokoch 2007 a 2008 (mil. Sk)

	2007 (v mil. Sk)	2008 (v mil. Sk)	2008 (v tis. EUR)
PRÍJMY OBCÍ SPOLU	88390,3	96415,3	Najvýznamnejšie granty a transfery (v tis. EUR)
▪ daňové príjmy	42360	46642	<i>Ministerstvo životného prostredia - 32 818,4 (envirofondy, obnova dediny)</i>
▪ nedaňové príjmy	13400	13450	
▪ granty a transfery	25880,3	27423,3	
▪ zo splátok tuz. úverov, pôžičiek (FO)	0,0	0,0	<i>Ministerstvo výstavby -23 961,5 (bývanie, aktivity, infraštruktúra)</i>
▪ z predaja majetk. účasti (FO)	150,0	0	
▪ zostat. prostr. z predch. rokov a prevod prostr. z peňaž. fondov (FO)	1600	1 600,0	<i>Štátny fond rozvoja bývania - 151 049,9</i>
▪ prijaté úvery (FO)	5000	7300	<i>(výstavba nájomných bytov, zariadení služieb)</i>
PODIEL GRANTOV A TRANSFEROV	29,00%	28,00%	

Zdroj: Štátny rozpočet (2007 = skutočnosť, 2008 = odhad), vlastné výpočty

Graf 2: Objem transferov z centrálnej úrovne obciam na Slovensku v rokoch 2005 až 2008 (SKK mld., % celkových príjmov obcí)

Zdroj: MF SR – štátne záverečné účty (2005-2007), štátny rozpočet 2008

Poznámka: objem v roku 2008 bez odhadu čerpania zdrojov EU; v rokoch 2004-2007 vrátane eurofondov

Z centrálnej úrovne tak v roku 2008 bolo obciam prerozdelených približne 27,4 mld. Sk (910 mil. eur) z celkových príjmov obcí. Táto suma neobsahuje príjmy z EU a iné neočakávané granty tretích strán.

V tejto sume sú zahrnuté aj nárokovateľné dotácie. Ide o dotácie z MŠ SR na základné školy, MVRR SR na financovanie preneseného výkonu (vyvlastňovanie, stavebný poriadok, atď.), MDPT SR na financovanie preneseného výkonu (špeciálne stavebné úrady), MV SR na financovanie preneseného výkonu (matriky, register občanov atď.), MŽP SR na financovanie preneseného výkonu (ochrana pred povodňami), MPSVR SR (hmotná núdza - školské potreby, štipendiá), VPS (domovy sociálnych služieb). Obce o dané sumy nesúťažia, výška dotácie je prevažne určená normatívmi. Nárokovateľné dotácie tvoria približne 63% celkových transferov, z toho drvivá väčšina 57% celkových transferov sú základné školy. Zvyšných približne 6% pripadá na ostatné typy transferov spolu.¹¹

Z vyššie uvedeného vyplýva, že prerozdelená suma na nenárokovateľné typy dotácií centrálnej správy miestnej samosprávy v roku 2008 predstavovala približne 37% z celkového množstva dotácií a ide o sumu viac ako 10 mld. Sk. (332 mil. eur)

¹¹ Údaje sa vzťahujú k roku 2008.

Dotácie poskytované z centrálnej moci obciam sú v zásade dvojakého druhu. Buď ide o dotácie zo štátneho rozpočtu alebo z eurofondov. V roku 2008 bolo identifikovaných celkovo 40 programov.

Tabuľka 2: Prehľad programov v roku 2008

Organizácia	Názov programu	Suma (v EUR)	
		Štátny rozpočet	Fondy EÚ
Ministerstvo hospodárstva SR	Podpora na zriaďovanie priemyselných parkov	8119209,66	
	Štrukturálne fondy- Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast		37042390,03
Ministerstvo kultúry SR	Obnovme si svoj dom	5281202,3	
	Kultúrne aktivity v oblasti pamäťových inštitúcií	964316,5	
	Umenie	3904155,5	
	Kultúra národnostných menšín	3213304,5	
	Nehmotné kultúrne dedičstvo a kultúrno-osvetová činnosť	705088,6	
Ministerstvo školstva SR	Elektronizácia a revitalizácia zariadení školského stravovania 2008	887 837,75 (vrátane iných organizácií)	
	Elektronizácia a revitalizácia domovov mládeže	210781,38	
	Finančná dotácia na zabezpečenie výchovy a vzdelávania v oblasti zvyšovania bezpečnosti v premávke na pozemných komunikáciách a v oblasti praktického výcviku žiakov ZŠ na detských dopravných ihriskách	27882,89	
	Národný program rozvoja športu: Materiálno-technický rozvoj športu	21907,99	
	Jazykové laboratóriá pre základné a stredné školy 2008	286662,68	
	Otvorená škola 2008	343457,48	
	Zdravie v školách	139633,54	

	E-vzdelávanie pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia 2008	163911,57	
	Enviroprojekt 2008	199 163,51 (vrátane iných organizácií)	
	Grafické systémy v odbornom vzdelávaní regionálneho školstva	Udeľujú body	
	Operačný program Vzdelávanie		11402220,53
Ministerstvo životného prostredia SR	Environmentálny fond - Ochrana ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme	1169491,47	
	Environmentálny fond - Ochrana a racionálne využívanie vôd ČOV a kanalizácie	15791920,27	
	Environmentálny fond - Ochrana a racionálne využívanie vôd – Vodovody	7243245,04	
	Environmentálny fond - Ochrana a racionálne využívanie vôd – Protipovodňové opatrenia	1340138,09	
	Environmentálny fond - Rozvoj odpadového hospodárstva	6167098,79	
	Environmentálny fond - Ochrana prírody a krajiny	177155,95	
	Environmentálny fond - Environmentálna výchova, vzdelávanie a propagácia	99482,17	
	Program Obnovy dediny	829847,97	
	Operačný program Životné prostredie		149 205 403,44 (vrátane iných organizácií)
Úrad vlády SR	Akčný plán predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie na obdobie rokov 2006 – 2008	296 894,05 (vrátane iných organizácií)	
	Podpora kultúry národnostných menšín a etnických skupín	23069,77	

	Dotácie na sociálne a kultúrne potreby rómskej národnostnej menšiny a na riešenie problémov rómskej národnostnej menšiny	1388077,2	
	Podpora a rozvoj športu	98984,27	
	Dotácie z rezervy predsedu vlády	3107564,9	
Ministerstvo financií SR	Dotácie na individuálne potreby obcí	5827789,94	
Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR	Štrukturálne fondy-Regionálny operačný program		370703108,56
	Dotácie na výstavbu technickej infraštruktúry	41492166,24	
	Dotácie na odstránenie systémových porúch	5269302,26	
	Dotácie na výstavbu nájomných bytov	14542952,93	
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR	Dotácie v roku 2008 podľa § 2 výnosu MPSVR SR	4911339,04	
	Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia		3307208,77
Štátny fond rozvoja bývania SR	Dotácie na výstavbu zariadenia sociálnych služieb, kúpu bytu, obnovu bytovej budovy, výstavbu nájomných bytov	151049857,25	
CELKOM		303279197,42	571660331,33
			874939528,75

Pozn.: Spracované na základe údajov poskytnutých uvedenými orgánmi štátnej správy, niektoré sumy obsahujú aj dotácie iným organizáciám.

Zdroj: autori

Ako je ďalej viditeľné z grafu, objem transferov obciam zo štátneho rozpočtu za posledné roky mierne klesá. Po zahájení reformy verejnej správy na Slovensku v roku 2002 totiž počnúc rokom 2005 prebehla fiškálna decentralizácia, ktorou došlo k presunu rozdelenia a použitia výnosov z niektorých daní na samosprávy. V medziobdobí medzi zahájením činnosti regionálnych samospráv a prenesením kompetencií na obce a regióny na jednej strane (2002) a samotnou

fiškálnou decentralizáciou (2005) však existovala tzv. decentralizačná dotácia. Kompetencie, ktoré obce vykonávajú v režime tzv. preneseného výkonu (napr. matričná činnosť, činnosť stavebných úradov a podobne) sú aj naďalej financované formou dotácii z centrálnej úrovne.

Hlavným dôvodom poklesu objemu transferov v Grafe 2 je preto zanechanie prechodného inštitútu decentralizačnej dotácie a jej nahradenie podielmi na výnosoch z daní, ale tiež možná volatilita v čerpaní prostriedkov EU.

3. INFORMOVANIE O DOTÁCIÁCH CEZ INTERNETOVÉ STRÁNKY

Prístup k informáciám je pri procese poskytovania dotácii dôležitý z viacerých dôvodov. Jednak umožňuje jednotlivým žiadateľom dozvedieť sa o tom, že sa môžu zaujímať o získanie dotácii, čím sa zvyšuje konkurencia a tlak na kvalitu predkladaných projektov. Zároveň sa aktívnym zverejňovaním informácii umožňuje verejná kontrola rozhodovania decizorov. Preto sa v rámci tejto kapitoly zameriame na to, aké typy informácii aktívne zverejňujú jednotlivé organizácie centrálnej správy vecí verejných o procese a výsledkoch rozhodovania pri udeľovaní dotácii. Monitoring jednotlivých web stránok prebiehal v mesiacoch marec – apríl 2009.

3.1 ČO MÁ OBSAHOVAŤ DOBRÁ INTERNETOVÁ STRÁNKA O DOTÁCIÁCH?

Pri hodnotení jednotlivých web stránok sme vychádzali z nasledovne uvedených požiadaviek na kvalitu web stránky a zverejňované typy informácii.

PRINCÍPY

Ideálny model internetovej stránky informujúcej o dotáciách, či už je to stránka s odkazom na dotácie nejakého ministerstva alebo stránka špeciálne venovaná dotáciám, by mal byť postavená na nasledovných princípoch:

► **Jednoduchosť**

Mala by obsahovať jednoduché prvky, ktoré sú ľahko pochopiteľné aj tými menej skúsenými a vytrvalými internetovými užívateľmi. Odkazy z úvodnej stránky by mali napríklad viesť ihneď na sekciu dotácií.

► **Prehľadnosť**

Mala by užívateľovi poskytnúť jasný prehľad, aby mal možnosť si vybrať spomedzi niekoľkých možností. Je dôležité preto poskytnúť dostatok informácií ale takým spôsobom, aby si užívateľ dokázal ľahko a rýchlo nájsť aj vo väčšom množstve informácií práve tú, ktorú potrebuje.

► **Zrozumiteľnosť**

Mala by byť zrozumiteľná pre väčšinu obyvateľstva, a to aj pre menej skúsených užívateľov. Informácie o dotáciách by mali byť preto rozdelené do niekoľkých sekcií, ktoré budú zhrnuté jednoduchým a hlavne zrozumiteľným jazykom. Nasledovné podsekcie môžu obsahovať aj odborné názvy a termíny, keďže určitá odborná úroveň a jazyk pri štátnych dotáciách je nutný. Odbornej terminológii by sa však v zhrnutiach alebo úvodoch mali tvorcovia a zriaďovatelia stránok vyvarovať.

► **Aktuálnosť**

Mala by byť dostatočne aktuálna a tiež pravidelne aktualizovaná. Toto kritérium je veľmi dôležité obzvlášť pri údajoch o dotáciách, ktoré sa väčšinou viažu na určité termíny, ktorých dodržanie je nevyhnutné pre získanie potrebnej dotácie.

► **Jednotnosť**

Mala by byť jednotná v štýle a spôsobe spracovania vo všetkých odkazoch, týkajúcich sa dotácií na stránke. Toto by malo užívateľovi pomôcť sa lepšie a rýchlejšie zorientovať v množstve informácií a výbere dotácie.

► **Užitočnosť a praktickosť**

Mala by byť predovšetkým užitočná pre užívateľa a poskytnuté údaje čo najpraktickejšie. Je zbytočné užívateľa zavalovať množstvom podrobných informácií, ktoré v mnohých prípadoch nemusí ani pochopiť, alebo na ktoré nemusí mať hlavne čas. Užívateľ môže často iba „surfovať“ po stránkach a hľadať zaujímavé informácie, no dlhé a nezrozumiteľné texty ho môžu hneď na prvýkrát odradiť. Informácie musia mať preto praktické využitie. Pre bežného užívateľa je napríklad zbytočná informácia pri akej príležitosti príslušné ministerstvo dotáciu vyhlasuje, keď na tom mieste by mali byť predovšetkým jasne napísané mnoho potrebnejšie informácie, akými napríklad sú termíny, podmienky, kontakty, často kladené otázky, atď.

Menej dôležité, ale v internetovej dobe nevyhnutné princípy:

► **Modernosť**

Mala by tiež obsahovať moderné prvky akými sú napríklad odkazy na často kladené otázky; praktický, plne funkčný a predovšetkým zrozumiteľný vyhľadávač údajov na stránke; odkazy ilustrované obrázkom alebo ikonou; moderné a príjemné písmo; vhodná konštatácia a zvolenie usporiadania farieb; anketa; možnosť prihlásiť sa na upozornenia o dotáciách cez email; atď.

► **Štandardnosť**

Mala by byť podobná ekvivalentným stránkam alebo sekciám iných stránok pre uľahčenie orientácie užívateľa. Ten môže pracovať so stránkou prvýkrát a určitá štandardizácia by mu určite uľahčila jeho hľadanie. Ministerstvá by preto mohli napríklad spolupracovať a snažiť sa vytvoriť jednotný systém informovanosti o dotáciách. V prvom rade by sa napríklad mohli zjednotiť v prvotnom odkaze na informácie o dotáciách na ich úvodných stránkach. Ukážka niekoľkých rôznych pomenovaní inak rovnakých sekcií na niekoľkých stránkach ministerstiev SR: grantový systém, podporné programy, poskytovanie dotácií, dotácie a podpory, dotácie, pôsobnosť, verejné financie, projekty a výzvy, atď.

► **Atraktívnosť**

Mala by byť nielen užitočná, ale aj atraktívna pre všetky vekové kategórie. Mladí ľudia nie sú pravdepodobne zvyknutí len tak „surfovať“ po stránkach Ministerstva vnútra. Tie aj napriek tomu, že obsahujú množstvo zaujímavých informácií aj pre mladých ľudí (napr. zbrane a strelivo, rovnosť), nie sú robené atraktívnou formou. Nikto nepovedal, že informácie o dotáciách sú určené len pre úradníkov a prípadne miestnych zastupiteľov. Mladí ľudia by určite uvítali možnosť jednoduchého a atraktívneho získania informácií o pridelení dotácie na nejaký z ich vytúžených projektov. Len tak môžu potom vyvinúť potrebný tlak na ich zákonných zástupcov a zástupcov v parlamentoch miestnych samospráv na presadenie ich projektu a požiadavky o dotáciu.

Konkrétne pri web stránkach, ktoré informujú o udeľovaní dotácii, by mali byť dostupné nasledovné **typy informácií**:

- typ dotácie a komu je určený
- kritéria, ktoré musí záujemca splniť, na ich získanie
- časové medzníky – napr. dátum predloženia žiadosti, dátum ukončenia hodnotenia žiadosti a pod.
- formuláre žiadosti
- proces rozhodovania o udeľovaní dotácii
- spôsob kreovania komisie, v prípade že je vytváraná pri udeľovaní komisie
- mená členov komisie a spôsob riešenia ich potenciálneho konfliktu záujmov
- zoznam udelených dotácií a zdôvodnenie

- zoznam nepridelených dotácií a pod.
- najčastejšie otázky a odpovede
- kontaktná osoba

Pričom okrem zverejňovania informácií je dôležitá aj ich včasnosť zverejnenia.

3.2. HODNOTENIE

V termíne marec - apríl 2009 sme uskutočnili prieskum internetových stránok tých inštitúcií centrálnej správy vecí verejných, ktoré poskytujú dotácie obciam. Vychádzali sme z metodiky uvedenej v časti 3.1, pričom výsledkom je známka, ktorá je udeľovaná podľa školskej stupnice od 1 do 5 (1 najlepšie, 5 najhoršie). Znamka je udeľovaná iba na základe kvality informovanosti o dotáciách. Udeľované sú aj nerozhodné známky napr. 2/3. Hodnotenie jednotlivých ministerstiev je nasledovné:

MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SR

Uvedené ministerstvo poskytuje dva druhy dotácií obciam. Ide o nasledovné programy:

- Obnovme si svoj dom
- Podpora na zriaďovanie priemyselných parkov
- Štrukturálne fondy - Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast

<http://www.economy.gov.sk>

Ministerstvo hospodárstva má pomerne prehľadnú stránku. Udeľované dotácie možno nájsť v sekciách „podporné programy“, „európska únia a jej fondy“ a „priemyselné parky“, ktoré sú prístupné z úvodnej stránky, avšak pre jednoduchšie používanie by bolo lepšie, keby boli dotácie uvedené pod jednou spoločnou sekciou. Avšak aby sa dalo dostať k požadovaným informáciám, internetový užívateľ sa musí preklikať cez viacero sekcií, aby sa dostal k informácii o konkrétnej dotácii (to platí najmä pre štrukturálne fondy).

V porovnaní s minulým rokom sa zlepšilo umiestnenie štrukturálnych fondov, do ktorých sa môžeme dostať cez sekciu umiestnenú hneď na úvodnej stránke.

Hodnotenie: 3

MINISTERSTVO KULTÚRY SR

Uvedené ministerstvo poskytuje päť druhov dotácií. Ide o nasledovné programy:

- Obnovme si svoj dom
- Kultúrne aktivity v oblasti pamät'ových inštitúcií
- Umenie
- Kultúra národnostných menšín
- Nehmotné kultúrne dedičstvo a kultúrno-osvetová činnosť

<http://www.culture.gov.sk/>

Ministerstvo kultúry má prehľadnú stránku, pravidelne aktualizovanú. Sekcia dotácií je umiestnená hneď na úvodnej stránke, pod názvom „Grantový systém“. Konkrétne schválené dotácie možno nájsť v sekcii „Grantový systém“ a následne v podsekcii „štatistiky pre verejnosť“, tu sú potom pridelené dotácie rozdelené podľa programov a podprogramov. Za užitočné tiež považujeme, že v rámci uvedenej sekcie sa tiež nachádzajú všetky typy informácií o danom type dotácií (výnosy, smernice, kontakty a najčastejšie otázky a odpovede pre žiadateľov).

V porovnaní s predchádzajúcim rokom stránka poskytuje rovnako prehľadný systém, v ktorom sa aj možno ľahko orientovať a vyzdvihujeme zverejnenie všetkých relevantných údajov.

Hodnotenie: 1

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA SR

Uvedené ministerstvo poskytuje jedenásť druhov dotácií. Ide o nasledovné programy:

- Elektronizácia a revitalizácia zariadení školského stravovania 2008
- Elektronizácia a revitalizácia domovov mládeže
- Grafické systémy v odbornom vzdelávaní regionálneho školstva
- Finančná dotácia na zabezpečenie výchovy a vzdelávania v oblasti zvyšovania bezpečnosti v premávke na pozemných komunikáciách a v oblasti praktického výcviku žiakov ZŠ na detských dopravných ihriskách
- Národný program rozvoja športu: Materiálno-technický rozvoj športu
- Jazykové laboratória pre základné a stredné školy 2008
- Otvorená škola 2008
- Zdravie v školách
- E-vzdelávanie pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia 2008
- Enviroprojekt 2008
- Operačný program Vzdelávanie

<http://www.minedu.sk/>

<http://www.minedu.sk/index.php?lang=sk&rootId=2814>

Na stránke ministerstva školstva sa jednotlivé dotácie nenachádzajú pod jednotným odkazom. Namiesto toho, sú umiestnené pod jednotlivými sekciami, a to “Regionálne školstvo”, “Šport” a “Štrukturálne fondy”, kde sa však užívateľ musí opäť preklikať cez viacero linkov, aby sa dostal ku konkrétnym výsledkom pridelených dotácií. Taktiež stránke chýba prehľadnosť v tom, že informácie typu výnosy, usmernenia, termíny a kontakty nie sú umiestnené spolu na viditeľnom mieste. Pozitívom stránky je, že je pravidelne aktualizovaná.

Oproti predchádzajúcemu roku stránke vytýkame to, že jej stále chýba prehľadnosť, jednoduchosť a relevantné informácie pre užívateľa.

Hodnotenie: 3

MINISTERSTVO ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA SR

Uvedené ministerstvo poskytuje osem druhov dotácií. Ide o nasledovné programy:

- Environmentálny fond- Ochrana ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme
- Environmentálny fond- Ochrana a racionálne využívanie vôd- ČOV
- Environmentálny fond- Ochrana a racionálne využívanie vôd- Vodovody
- Environmentálny fond- Ochrana a racionálne využívanie vôd- Protipovodňové opatrenia
- Environmentálny fond- Rozvoj odpadového hospodárstva
- Environmentálny fond- Ochrana prírody a krajiny
- Environmentálny fond- Environmentálna výchova, vzdelávanie a propagácia
- Program Obnovy dediny

<http://www.envirofond.sk>

<http://www.sazp.sk/slovak/struktura/cuper/pod2008/>

Na stránke Ministerstva životného prostredia SR sa nenachádza odkaz na stránku environmentálneho fondu, ani na stránku programu Obnovy dediny. Na stránke envirofondov (<http://www.envirofond.sk>) sa v sekcii „Podpora“ nachádzajú informácie týkajúce sa získania dotácií a v sekcii s názvom „Prehľady“ sú konkrétne pridelené dotácie z jednotlivých podprogramov, ktoré sú však všetky umiestnené v jednej súvislej tabuľke, čo sťažuje jej prehľadnosť. Pozitívom stránky je jej jednoduchosť a praktickosť.

Napriek tomu, že odkaz na envirofondy sa stále nenachádza na stránke ministerstva, samotná stránka envirofondov oproti minulému roku ponúka jednoduchšie použitie pre užívateľa.

Hodnotenie: 3

ÚRAD VLÁDY SR

Uvedené ministerstvo poskytuje šesť druhov dotácií. Ide o nasledovné programy:

- Akčný plán predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie na obdobie rokov 2006 – 2008
- Podpora kultúry národnostných menšín a etnických skupín
- Dotácie na sociálne a kultúrne potreby rómskej národnostnej menšiny a na riešenie problémov rómskej národnostnej menšiny
- Podpora a rozvoj športu
- Dotácie z rezervy predsedu vlády
- Poskytnutie nenávratného finančného príspevku na prípravu individuálneho projektu pre žiadateľov zo sektora verejnej správy a mimovládnych organizácií

<http://www.government.gov.sk/>

Informácie o dotáciách sú prístupné cez odkaz „Informačný servis“ a následne „Poskytnuté dotácie“, ktorý však zatiaľ nie je aktualizovaný a nachádzajú sa tam len prehľady z roku 2007, a cez odkaz „Grantový systém pre rok 2008“. V tejto sekcii sú zhromaždené výnosy, smernice a linky na jednotlivé programy dotácií. Jednotlivé programy dotácií však poskytujú len minimum informácií a väčšina tiež nesprístupňuje zoznam pridelených dotácií (výnimku

tvorí stránka pre program Akčný plán predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie na obdobie rokov 2006 – 2008). V porovnaní s predchádzajúcim rokom sa zlepšil prehľad poskytovaných dotácií, ktoré sú umiestnené v jednotlivých sekciách.

Hodnotenie:4

MINISTERSTVO FINANCIÍ SR

Uvedené ministerstvo poskytuje jeden druh dotácie. Ide o program:

- Dotácie na individuálne potreby obcí v roku 2008

<http://www.finance.gov.sk/>

Informácie o poskytnutých dotáciách v pôsobnosti Ministerstva financií sú umiestnené v sekcii „Verejné financie“ a následne „Dotácie“, kde užívateľ môže nájsť informácie typu výnosy, pokyny, často kladené otázky či informácie o pridelených dotáciách, chýbajú však kontakty a tlačivo žiadosti je umiestnené na konci výnosu a nie ako samostatný dokument. Stránke chýba najmä jednoduchý prístup z úvodnej stránky, ktorý by mal ihneď viesť na sekcii dotácií.

Oproti minulému roku sa aspoň sčasti zlepšilo umiestnenie informácií o dotáciách, pre ktoré bola vytvorená samostatná podsekcii „Dotácie“.

Hodnotenie: 3

MINISTERSTVO VÝSTAVBY A REGIONÁLNEHO ROZVOJA SR

Uvedené ministerstvo poskytuje štyri druhy dotácie. Ide o programy:

- Štrukturálne fondy- Regionálny operačný program
- Dotácie na výstavbu technickej infraštruktúry
- Dotácie na odstránenie systémových porúch
- Dotácie na výstavbu nájomných bytov

<http://www.build.gov.sk>

<http://www.ropka.sk/>

Uvedené ministerstvo má pre Regionálny operačný program špeciálnu stránku, kde sú uvedené všetky základné informácie od programového manuálu, kontaktov, často kladených otázok. Stránka je prehľadná, jasná a pravidelne aktualizovaná. Konkrétne podprogramy v rámci tejto dotácie sú umiestnené v sekcii “Výzvy”, kde sú schválené žiadosti pravidelne dopĺňané.

Ostatné dotácie môžeme nájsť priamo na stránke ministerstva, a to v sekcii “Bytová politika”, čo považujeme za dosť nejasný názov, ktorý bežnému užívateľovi ihneď nenapovie, že sa tu nachádzajú informácie o dotáciách, a následne v podsekcii “Dotácie a podpory”. Táto sekcia však okrem zoznamu schválených žiadostí neposkytuje žiadne iné informácie.

Hodnotenie stránky ministerstva sa oproti minulému roku nezmenilo. Samostatnú známku sme prideliť špeciálne vytvorenej stránke pre Regionálny operačný program.

Hodnotenie (Ropka): 2

Hodnotenie (ostatné dotácie): 4

MINISTERSTVO PRÁCE, SOCIÁLNYCH VECÍ A RODINY SR

Uvedené ministerstvo poskytuje dva druhy dotácií. Ide o programy:

- Dotácie v roku 2008 podľa § 2 výnosu MPSVR SR
- Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia

<http://www.employment.gov.sk/>

<http://www.fsr.gov.sk/>

Informácie o dotáciách sú na stránke ministerstva umiestnené v sekcii „Ministerstvo“ a následne „Poskytovanie dotácií“. Tu užívateľ môže nájsť základnú legislatívu, usmernenia, vzory žiadostí či zoznamy pridelených dotácií, opäť však chýbajú informácie typu kontakty, FAQ či informácie o spôsobe rozhodovania, formovaní komisie a pod.

Pre dotáciu Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia je vytvorená špeciálna stránka (<http://www.fsr.gov.sk/>), pričom dotácia je umiestnená v sekcii „Programové obdobie 2007-2013“. Stránka je celkom prehľadná, poskytuje relevantné informácie, aj keď užívateľ sa musí preklikať a otvoriť viacero dokumentov, aby našiel potrebné informácie. Tiež nie je vytvorená jednotná sekcia pre zoznam pridelených dotácií, ale tie sú umiestnené v Aktualitách.

V porovnaní s predchádzajúcim rokom stránka ponúka viac relevantných informácií pre záujemcu o dotáciu. Taktiež pozitívne hodnotíme stránku pre Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia.

Hodnotenie: 2/ 3

MINISTERSTVO ZDRAVOTNÍCTVA SR

Uvedené ministerstvo poskytuje jeden druh dotácií. Ide o program:

- Štrukturálne fondy - Operačný program Zdravotníctvo

<http://opz.health-sf.sk/>

Informácie o dotáciách sú prístupné cez odkaz „Projekty a výzvy“ na úvodnej stránke. Ďalej nasledujú sekcie, ktoré môžu byť pre bežného používateľa neprehľadné. Cez sekciu „Európska únia - štrukturálne fondy“ sa však užívateľ môže dostať na špeciálne vytvorenú stránku Operačného programu Zdravotníctvo, ktorá je prehľadná, pravidelne aktualizovaná, ponúka všetky základné dokumenty, takže záujemca o dotáciu alebo bežný návštevník stránky nemá problém nájsť relevantné údaje.

Oproti minulému roku by sme vyzdvihli najmä stránku pre Operačný program Zdravotníctvo, ktorá bežnému návštevníkovi stránky umožňuje jednoduchú orientáciu.

Hodnotenie: 2

ŠTÁTNY FOND ROZVOJA BÝVANIA

Uvedená inštitúcia poskytuje obciam nasledovnú dotáciu:

- Dotácie na výstavbu zariadenia sociálnych služieb, kúpu bytu, obnovu bytovej budovy, výstavbu nájomných bytov

www.sfrb.sk

Stránke Štátneho fondu rozvoja bývania chýba prehľadnosť a zrozumiteľnosť. Prehľad dokumentov a poskytnutých dotácií sa nachádza v sekcii “Informácie” spolu s menej relevantnými a potrebnými údajmi. K uvedenej dotácii je tiež poskytnutých málo informácií týkajúcich sa termínov, podmienok či často kladené otázky. Jednoduchšie a praktickejšie pre užívateľa by tiež bolo, keby boli dotácie umiestnené v jednej sekcii priamo na hlavnej stránke. V porovnaní s minulým rokom stránka nebola upravená k väčšej prehľadnosti. V mnohých častiach nie je stále jasná a zrozumiteľná.

Hodnotenie: 4

Tabuľka 3: Súhrnný prehľad hodnotenia internetových stránok za rok 2008

Jednotlivé hodnotené inštitúcie	Známka
Ministerstvo hospodárstva SR	3
Ministerstvo kultúry SR	1
Ministerstvo školstva SR	3
Ministerstvo životného prostredia SR	3
Úrad vlády SR	4
Ministerstvo financií SR	3
Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR	2/4
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR	2/3
Ministerstvo zdravotníctva SR	2
Štátny fond rozvoja bývania	4

Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka 4: Porovnanie hodnotení za rok 2007 a 2008

Hodnotené inštitúcie	Rok 2007	Rok 2008	Politická strana
Ministerstvo hospodárstva SR	3/4	3	Smer- SD
Ministerstvo kultúry SR	2	1	Smer- SD
Ministerstvo školstva SR	2/3	3	SNS
Ministerstvo životného prostredia SR	4	3	SNS
Úrad vlády SR	4/5	4	Smer- SD
Ministerstvo financií SR	4	3	Smer- SD
Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR	4	2/4	SNS
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR	3/4	2/3	Smer- SD
Ministerstvo zdravotníctva SR	3/4	2	Smer- SD
Štátny fond rozvoja bývania	3	4	SNS
Priemerná známka	3,45	2,85	
Priem.známka za strany- Smer-SD	3,5	2,58	
Priem.známka za strany- SNS	3,36	3,25	

Zdroj: vlastné spracovanie

3.3. PRÍKLADY POSKYTOVANIA INFORMÁCIÍ O DOTÁCIÁCH NA VYBRANÝCH ZAHRANIČNÝCH INTERNETOVÝCH STRÁNKACH

Na ukážku predkladáme niekoľko internetových stránok zahraničných ministerstiev, ktoré sa venujú poskytovaniu dotácií a ktoré môžu slúžiť ako inšpirácia pre tých, ktorí uvažujú o zvýšení transparentnosti v tejto oblasti na Slovensku:

<http://www.defra.gov.uk/>

Stránka patriaca britskému ministerstvu Department for Environment, Food and Rural Affairs patrí medzi najlepšie, čo sa týka hľadania vhodných dotácií. Sekcia „Grants & funding“, ktorá je jasne viditeľná na úvodnej stránke, poskytuje užívateľovi jednoduchý pohyb a hľadanie relevantných informácií o dotáciách (<http://www.defra.gov.uk/funding/index.htm>). Pýta sa ho kto je, a čo chce robiť, aby mu čo najviac uľahčila a zrýchlila hľadanie. Taktiež mu spresní výber dotácií, ktoré sú určené predovšetkým jemu bez toho, aby užívateľ musel všetky sekcie otvárať a zisťovať, na ktoré má a nemá nárok, ponúka dlhý zoznam často kladených otázok a odpovedí, podrobný opis monitorovacej komisie, spôsob jej rozhodovania a iné potrebné informácie pre úspešné podanie žiadosti.

<http://www.orca.state.tx.us>

Stránka ministerstva pre vidiecke záležitosti amerického štátu Texas - Office of Rural Community Affairs, The State of Texas má rovnako dobre urobenú internetovú stránku z hľadiska prehľadnosti a ponúkaných informácií pre žiadateľa. Hneď v úvode je odkaz na „Grants Clearinghouse“, kde si stačí vybrať jednu z položiek a ihneď sa užívateľovi sprístupnia všetky relevantné a prehľadne zoskupené informácie o dotácii ako kompletne info o dotácii, podmienky spôsobilosti, detailný návod na vypracovanie žiadosti, kritériá výberu, zoznam kontaktov.

<http://www.hhs.gov/>

Americké federálne ministerstvo - U. S. Department of Health & Human Services má taktiež veľmi dobre spravenú stránku za účelom poskytnúť čo najviac a čo najužitočnejšie informácie o dotáciách. Odkaz „Grants & Funding“ je ľahko viditeľný hneď na úvodnej stránke. Po jeho otvorení (<http://www.hhs.gov/grants/index.html>) nasledovná stránka poskytuje užívateľovi množstvo ďalších odkazov, ktoré sú však zrozumiteľne a prehľadne rozdelené do štyroch podkategórií, kde sa užívateľ môže dozvedieť základné informácie o poskytovanej žiadosti a stiahnuť jej formulár. Veľkým prínosom sú tiež odkazy na celoamerickú sieť dotácií a grantov <http://www.grants.gov>.

Ďalšie štyri stránky sú určené pre všetky dotácie a granty udelené na území Veľkej Británie: <http://www.governmentfunding.org.uk/> a USA <http://www.grants.gov/>, <http://www.usa.gov> a <http://www.fundsnetsservices.com/gov01.htm>.

Nasledovná britská stránka a podobne aj americké majú presne to, čo sa od stránok takéhoto typu vyžaduje. Sú prehľadné a jednoducho spracované. Dá sa v nich ľahko orientovať a hľadať potrebné informácie o dotáciách a v neposlednom rade sú moderné a atraktívne.

<http://www.governmentfunding.org.uk/>

Britská stránka je predovšetkým určená občanom hľadajúcim ponuky ministerstiev. Snaží sa čo najviac uľahčiť prístup k informáciám o všetkých grantov a dotáciách, ktoré poskytujú jednotlivé ministerstvá. Všetky programy a granty sú združené pod jednou strechou, odkiaľ ich občan hľadajúci informácie ľahko získa. Ďalšia výhoda je v tom, že mestá, obce alebo jednotlivci hľadajúci vhodný grant alebo dotáciu si nemusia zvykať na rôzne štýly stránok. Tie v niekoľkých prípadoch na Slovensku nie sú robené tak, aby boli pre užívateľov čo najužitočnejšie.

<http://www.grants.gov/>

Na americkej stránke je napríklad plne funkčný vyhľadávač dotácií a grantov, kde stačí zadať kľúčové slovo (<http://www.grants.gov/search/basic.do>), a stránka užívateľovi zoradí veľké množstvo nájdených odkazov do prehľadnej tabuľky. Stránka nie je určená iba pre občanov, ktorí dotácie hľadajú, ale rovnako aj pre tých, ktorí ich ponúkajú. Preto tam majú možnosť pridať aj svoju vlastnú ponuku. Stránka nie je preto určená len pre ministerstvá, ale aj pre všetky iné organizácie a firmy, ktoré môžu a chcú ponúknuť dotáciu alebo grant, a majú záujem aby sa o ich ponuke dozvedel čo najväčší počet ľudí. Ďalšia výhoda je zjednodušenie hľadania a poskytovania informácií, ktoré umožňuje všetkým aj menej technicky a internetovo zdatným ľuďom ľahší prístup k relevantným informáciám ako údaje o dotácii, podmienky spôsobilosti, detailné kritériá výberu, zoznam kontaktov.

<http://www.usa.gov>

Táto stránka vlády USA po kliknutí na odkaz „Benefits and Grants“ (<http://www.usa.gov/Citizen/Topics/Benefits.shtml>) ponúka užívateľovi prehľad dotácií a finančnej pomoci, ktorú môže od vlády získať. Tu sa následne môže užívateľ preklikať cez všetky abecedne zoradené dotácie, ktoré ponúkajú detailnejšie informácie o možnostiach získania grantu.

<http://www.fundsnetsservices.com/gov01.htm>

Aj táto stránka ponúka dlhý abecedne zoradený zoznam odkazov, ktoré následne odkrývajú množstvo grantov a dotácií pre občanov, firmy a organizácie, ktoré poskytujú federálne a štátne inštitúcie v USA. Po kliknutí na konkrétnu dotáciu môže užívateľ opäť získať detailnejšie informácie o dotácii, spôsob jej získania, podmienky výberu a pod.

3.4. ZÁVERY K HODNOTENIU INTERNETOVÝCH STRÁNOK TÝKAJÚCICH SA ROZHODOVANIA O DOTÁCIÁCH CENTRÁLNOU ŠTÁTNOU SPRÁVOU SAMOSPRÁVAM NA SLOVENSKU

Jednotlivé inštitúcie centrálnej štátnej správy v porovnaní s minulým rokom celkovo zlepšili svoje internetové stránky v oblasti poskytovania informácií o dotáciách, čo sa prejavilo aj v našom hodnotení. Väčšine ministerstiev sme známku v porovnaní s predchádzajúcim rokom mierne zlepšili o 0,5 až 1,5 stupňa. Naopak zhoršené hodnotenie nastalo u Ministerstva školstva SR z 2/3 na 3 a u Štátneho fondu rozvoja bývania z 3 na 4 (slabými miestami týchto stránok je hlavne ich nejednotnosť, nezrozumiteľnosť a nedostatok údajov).

Priemerné hodnotenie internetových stránok jednotlivých ministerstiev v oblasti poskytovania informácií o dotáciách je však stále pomerne nízke – za rok 2007 je to 3,45 a za rok 2008 2,85.

Stránky sa nám javia prehľadnejšie, jednoduchšie pre používateľa, praktickejšie a pravidelnejšie aktualizované. Najlepšie hodnotenie sme udelili Ministerstvu kultúry a špeciálnym stránkam Ministerstva zdravotníctva a Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja, ktoré boli vytvorené pre štrukturálne fondy.

Na druhej strane, jednotlivým stránkam chýba jednotnosť prístupu k informáciám, takže sa užívateľ musí preklikať cez viacero sekcií, aby sa dostal ku konkrétnym dotáciám. Taktiež iba niekoľko ministerstiev poskytuje všetky relevantné typy informácií od výnosov, usmernení po termíny, kontakty či FAQ. Najčastejšie stránky ponúkajú informácie ako termíny, usmernenia či zoznam vybraných obcí, avšak len málokteré sprístupňujú informácie o členoch výberovej komisie, jej činnosť či poradia vybraných obcí. Najhoršie hodnotenie sme udelili Úradu vlády, ktorých stránka ani nesprístupňuje zoznam väčšiny pridelených dotácií, Štátnemu fondu rozvoja bývania, ktorých stránka je neprehľadná a chýbajú jej potrebné informácie a stránke Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja, ktorá okrem zoznamu poskytnutých žiadostí neponúka užívateľovi žiadne iné údaje.

Zároveň môžeme skonštatovať, že v priemere najhoršie hodnotenia v oblasti poskytovania informácií o dotáciách získali verejné inštitúcie, ktoré vedú zástupcovia politickej strany SNS. V roku 2008 priemerná známka internetových stránok verejných inštitúcií vedených zástupcami SNS v oblasti rozhodovania o dotáciách zodpovedá hodnote 3,25.

Vybrané internetové stránky v zahraničí sú v porovnaní so slovenskými oveľa prehľadnejšie a jednoduchšie. Väčšina údajov, ktoré obsahujú, sú skutočne použiteľné a ľahko zrozumiteľné aj pre nie odborne zdatných užívateľov. Navyše za veľmi užitočné a považujeme stránky určené pre všetky dotácie a granty, pretože užívateľ má možnosť nájsť akúkoľvek dotáciu udeľovanú akýmkoľvek ministerstvom, pričom sú tieto dotácie sprístupnené v rovnakej forme

a s rovnakými typmi informácií, čo užívateľovi zjednodušuje hľadanie dotácií a taktiež šetrí čas. Stránky tohto typu by preto mohli byť inšpiratívne aj pre Slovensko.

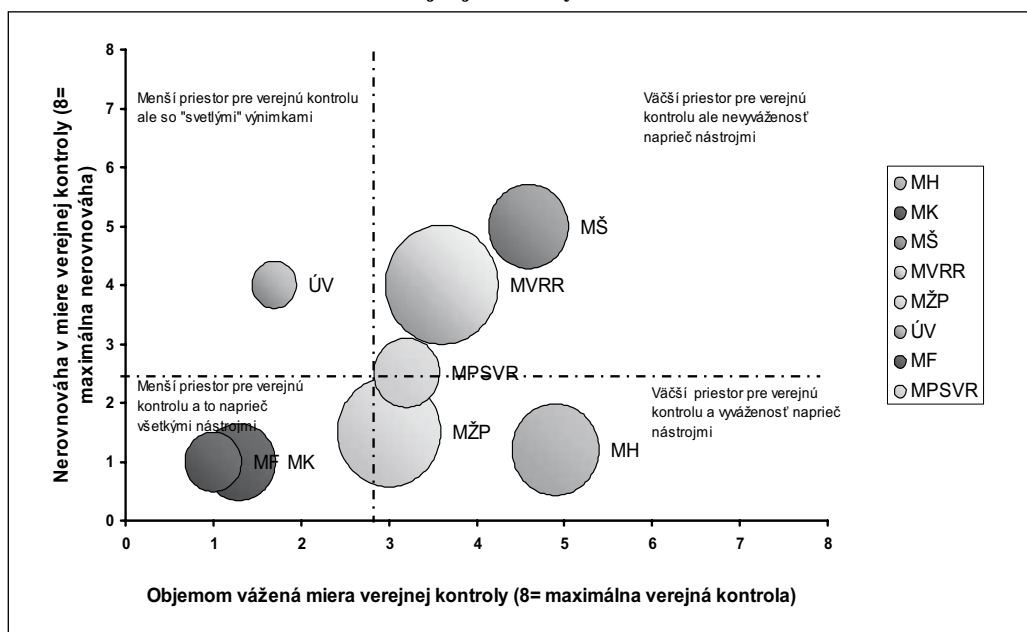
Slovenské stránky ministerstiev, ale aj väčšina spomenutých zahraničných stránok sú však skúpe na dôvody rozhodnutí ohľadom rozdelenia dotácií, taktiež im vo väčšine prípadov chýba zoznam členov komisií, spôsoby jej rozhodovania a pod. Zvyčajne sa dozvedáme len víťazov, prípadne aj porazených. Dôvody alebo spôsob udeľovania bodov, poradie projektov a výšky dotácií ostávajú však často nevysvetlené či už na Slovensku alebo v zahraničí.

4. VEREJNÁ KONTROLOVATEĽNOSŤ PRIDEĽOVANIA DOTÁCII

Ako už bolo uvedené, v roku 2008 obce na Slovensku získali formou nenárokovateľných dotácií z centrálnej úrovne viac ako 10 mld. Sk. Nie len preto, že sa jedná o značnú sumu, je na mieste otázka zabezpečenia verejnej kontroly v celom procese získavania týchto verejných prostriedkov. Preto nadviažeme na predchádzajúce kapitoly, ktoré sa venovali informovaniu o dotáciách a v tejto kapitole prezentujeme širší koncept – pohľad na verejnú kontrolovateľnosť rozhodovania o dotáciách.

Graf 3 predstavuje porovnanie jednotlivých inštitúcií centrálnej vlády, ktoré dnes dotácie obciam poskytujú, v tom akú mieru verejnej kontroly a súťaže v priemere pri poskytovaní dotácii obciam umožňovali.

Graf 3: Dotácie obciam a miera verejnej kontroly v roku 2008

Zdroj: autor na základe podkladov TIS

Poznámky: zahrňa všetky dostupné podmienené, nenárokovateľné a konečné dotácie a transfery centrálnej vlády obciam (pre metodické vysvetlivky pozri text); hodnotenia v kvadrantoch sú relatívne vo vzťahu k priemeru všetkých transferov v krajine; veľkosť kruhu predstavuje absolútny objem poskytovaných transferov obciam.

Horizontálna os Grafu 3 predstavuje Index verejnej kontroly. Ten sme skonštruovali berúc do úvahy 8 kritérií o procese poskytovania transferu obci, a to:

- úroveň, na ktorej boli určené pravidlá pre poskytnutie transferu – výnos ministerstva je v princípe pod menšou verejnou (rozumej politickou) kontrolou než zákon alebo vládou schvaľovaná norma;

- *úroveň, na ktorej boli určené programové ciele* – ciele určené vládou alebo „schválené Bruselom“ sú hodnotené vyššie ako ciele určené ministerstvom alebo dokonca neexistujúce ciele;
- *existencia kritérií plnenia cieľov* – ak existovali, hodnotenie bolo vyššie v porovnaní s prípadom kedy neexistovali;
- *existencia ex-ante kritérií výberu* - ak existovali, hodnotenie bolo vyššie v porovnaní s prípadom kedy neexistovali;
- *existencia ex-post evaluácie vybranej obce* - ak existovalo, hodnotenie bolo vyššie v porovnaní s prípadom kedy neexistovalo;
- *existencia zverejneného poradia (výsledkov) hodnotenia* - ak existovalo, hodnotenie bolo vyššie v porovnaní s prípadom kedy neexistovalo;
- *zloženie a tvorba rozhodovacej komisie* – ak ju určoval minister rozhodnutím, jej členovia sú neznámi alebo sú len interní ministerskí je to hodnotené menej ako v prípade ak je zrebovaná, členovia sú známi a sú medzi nimi aj externí (odborní) členovia (kombinácie z troch kritérií vyžadujú majoritu lepších alternatív pred horšími); a nakoniec
- *konečná rozhodovacia právomoc* – ak ostáva ministrom je to hodnotené nižšie než v prípade širšieho konsenzu, resp. schválenia vo vláde

Index verejnej kontroly (IVK) tak možno jednoducho vyjadriť nasledovne ako vážený súčet:

$$IVK = \sum_{i,j} \text{Váha } w_j * \text{Kritérium } i * \text{Hodnota kritéria } k$$

kde hodnota kritéria k bola v súlade s vyššie uvedeným popisom buď 0 alebo 1 (nižšie hodnotené atribúty procesu poskytovania získali 0 bodov a vyššie hodnotené získali 1 bod). Kritériom i je osem kritérií uvedených vyššie a váha w_j je objemová váha hodnoteného programu – teda podiel transferov v programe na celkovom objeme transferov poskytnutých ministerstvom v sledovanom období. Maximálne tak môže index nadobúdať hodnotu 8. Podmienkou tiež bolo, že transfery museli byť podmienené (teda išlo o poskytnutie dotácie na konkrétny účel), nenárokovateľné (teda obce medzi sebou súťažili) a zároveň musela byť obec ich konečným prijímateľom (preto neboli brané do úvahy granty Štátneho fondu rozvoja bývania alebo niektoré dotácie športovým zväzom v rámci nástrojov Ministerstva školstva SR). Posledná podmienka súvisí s tým, že obec nemohla nijako ovplyvniť účel ani implementáciu grantu, čo výrazne mení systém motivácií vo vzťah k centrálnej vláde. Obec teda je v tomto prípade iba akousi technickou medzistanicou.

Z konštrukcie indexu je zrejmé, že štrukturálne fondy, alebo eurofondy celkovo, sú metodikou vo všeobecnosti automaticky zvýhodnené, keďže základné kritériá pre ich poskytovanie sú určené širším politickým a spoločenským konsenzom. Miera verejnej kontroly vo fázach od tvorby pravidiel až po určovanie víťazov súťaže a následnej kontroly implementácie projektu je tak pri nich z povahy vecí vyššia (aj keď v detailoch nie nevyhnutne vždy).

Pozitívnym následkom takejto „metodickej diskriminácie“ národných programov je, že nič nebráni národným iniciatívam nastaviť podmienky rovnako. Negatívnym následkom takejto metodiky je naopak to, že ministerstvo, ktoré riadi finančne objemnejší program eurofondov by voči ostatným ministerstvám vyznelo automaticky transparentnejšie. Práve z tohto dôvodu bol zavedený indikátor nerovnováhy miery verejnej kontrolovateľnosti medzi programami (vertikálna os), ktorý je jednoduchým podielom najtransparentnejšieho a najmenej transparentného programu. Vo všeobecnosti najnižšiu mieru verejnej kontroly (váženej objemom

programov) umožňujú dotačné aktivity obciam realizované Úradom vlády, a na ministerstvách financií a kultúry.

V nasledujúcej tabuľke sa bližšie pozrieme na stupeň verejnej kontroly v roku 2008 za jednotlivé programy ministerstiev a zároveň ho porovnáme s hodnotami v roku 2007. Stupeň verejnej kontroly predstavuje hodnoty od 0 až 8, ktoré zahŕňajú jednotlivé kritériá o procese poskytovania transferu obci (viď vyššie), pričom hodnota 0 je najnižší a hodnota 8 najvyšší stupeň verejnej kontroly.

Tabuľka 5: Miera verejnej kontroly grantových schém obciam (2008, 2007).

Grantová schéma (program)	Kapitola štátneho rozpočtu	Stupeň verejnej kontroly (2008)	Stupeň verejnej kontroly (2007)
Štrukturálne fondy - Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast	MH SR	6	7
Podpora na zriaďovanie priemyselných parkov	MH SR	5	4
OP Vzdelávanie	MŠ SR	5	--
OP Zamestnanosť a sociálna inklúzia	MPSVR SR	5	--
Grafické systémy v odbornom vzdelávaní regionálneho školstva	MŠ SR	4	--
Akčný plán predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie na obdobie rokov 2006 – 2008	ÚV SR	4	--
Regionálny operačný program	MVRR SR	4	--
Obnovme si svoj dom	MK SR	3	4
Kultúrne aktivity v oblasti pamäťových inštitúcií	MK SR	3	3
Umenie	MK SR	3	4
Kultúra národnostných menšín	MK SR	3	4
Nehmotné kultúrne dedičstvo a kultúrno-osvetová činnosť	MK SR	3	4
Jazykové laboratória pre základné a stredné školy	MŠ SR	3	--
Otvorená škola 2008	MŠ SR	3	--
Zdravie v školách	MŠ SR	3	--
E-vzdelávanie pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia 2008	MŠ SR	3	--
Materiálno-techn. Rozvoj športu	MŠ SR	3	3
Environmentálny fond - Ochrana a racionálne využívanie vôd- ČOV a Kanalizácie	MŽP SR	3	4

Environmentálny fond - Ochrana a racionálne využívanie vôd- Vodovody	MŽP SR	3	4
Environmentálny fond - Ochrana ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme	MŽP SR	3	4
Environmentálny fond - Rozvoj odpadového hospodárstva	MŽP SR	3	4
Environmentálny fond - Ochrana prírody a krajiny	MŽP SR	3	4
Environmentálny fond - Ochrana a racionálne využívanie vôd- Protipovodňové opatrenia	MŽP SR	3	--
Environmentálny fond – Environmentálna výchova, vzdelávanie a propagácia	MŽP SR	3	--
OP Životné prostredie	MŽP SR	3	--
Dotácie na sociálne a kultúrne potreby rómskej národnostnej menšiny a na riešenie problémov rómskej národnostnej menšiny	ÚV SR	3	1
Podpora kultúry národnostných menšín a etnických skupín	ÚV SR	3	1
Podpora a rozvoj športu	ÚV SR	3	--
Elektronizácia a revitalizácia zariadení školského stravovania 2008	MŠ SR	2	--
Elektronizácia a revitalizácia domovov mládeže	MŠ SR	2	--
Program Obnovy dediny	MŽP SR	2	--
Dotácie na výstavbu nájomných bytov	MVRR SR	2	3
Dotácie podľa § 2 výnosu MPSVR SR	MPSVR SR	2	--
Dotácie na výstavbu technickej infraštruktúry	MVRR SR	1	3
Dotácie na odstránenie systémových porúch	MVRR SR	1	3
Finančná dotácia na zabezpečenie výchovy a vzdelávania v oblasti zvyšovania bezpečnosti v premávke na pozemných komunikáciách a v oblasti praktického výcviku žiakov ZŠ na detských dopravných ihriskách	MŠ SR	1	--
Enviroprojekt 2008	MŠ SR	1	--
Dotácie z rezervy predsedu vlády SR	Úrad vlády SR	1	1
Dotácie na individuálne potreby obcí	MF SR	1	2

Zdroj: autor na základe podkladov TIS

Poznámky: zahŕňa všetky dostupné podmienené, nenárokovateľné a konečné dotácie a transfery centrálnej vlády obciam (pre metodické vysvetlivky k indexu Stupňa verejnej kontroly pozri text);

Porovnaním verejnej kontrolovateľnosti jednotlivých programov v rokoch 2007 a 2008 je možné spraviť záver, že väčšina z nich dosiahla zhoršené hodnotenie o 1 až 2 stupne (Dotácie na výstavbu technickej infraštruktúry, Dotácie na individuálne potreby), pričom pri niektorých programoch zostalo hodnotenie nezmenené (Dotácie z rezervy predsedu vlády, Materiálno-technický rozvoj športu) alebo sa dokonca zlepšilo (Podpora kultúry národnostných menšín a etnických skupín, Dotácie na sociálne a kultúrne potreby rómskej národnostnej menšiny a na riešenie problémov rómskej národnostnej menšiny, Podpora na zriaďovanie priemyselných parkov). Tento stav odzrkadľuje častú absenciu jasných kritérií pre výber obce a absenciu zverejnenia poradia výsledkov hodnotenia (toto kritérium neuplatňuje skoro žiadne ministerstvo). Rozhodovacie komisie sú naďalej väčšinou vybrané ministrom a ich mená sú neznáme a konečná rozhodovacia právomoc je len málokedy výsledkom širšieho konsenzu, resp. schválenia vládou SR.

5. INDEXY PATRONÁŽE – KRITÉRIUM STRANÍCKEJ PRÍSLUŠNOSTI

Okrem procesov rozhodovania a ich možnú verejnú kontrolovateľnosť, vrátane transparentnosti, je možné skúmať aj výsledok rozhodnutia. Na rozhodovanie o pridelení dotácii obciam, môže mať vplyv mnoho faktorov, pričom jedným z nich, ktorý sme skúmali, je stranícka príslušnosť decizorov na centrálnej úrovni a stranícka príslušnosť starostov/primátorov obcí, ktoré z danej centrálnej inštitúcie dotáciu získali. V prípade, že je rozhodovanie nestranné, nie je dôvod predpokladať výraznejšiu úspešnosť starostov/primátorov z tých politických strán, ktorých ministri rozhodujú o pridelovaní dotácii. Preto na zistenie odklonu od nestranného rozhodovania sme vytvorili tzv. index politickej patronáže (Beblavý – Sičáková-Beblavá (2007)). Index ukazuje ako sú predstavitelia danej politickej strany úspešní pri získavaní štátnych finančných prostriedkov v porovnaní so scénarom založeným na náhodnosti.

Tak ako sme uviedli v kapitole 2, približná suma nenarokovateľných dotácii z centrálnej správy vecí verejných obciam v roku 2008 predstavovala viac ako 10 mld. Sk. V rámci prieskumu TIS identifikovali 40 takýchto programov, z toho 35 rozdeľovaných zo štátneho rozpočtu a pri 5 programoch išlo o rozhodovanie o pridelení eurofondoch. Pričom politickú patronáž sme identifikovali v 7 programoch, tak ako na to poukazuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 6: Programy, pri ktorých bol identifikovaný sklon k straníckemu klientelizmu

Organizácia	Názov programu	Suma (v EUR)
		Štátny rozpočet
Ministerstvo životného prostredia SR	Environmentálny fond - Ochrana a racionálne využívanie vôd- ČOV a Kanalizácie	15 791 920,27
	Environmentálny fond - Ochrana a racionálne využívanie vôd- Vodovody	7 243 245,04
	Environmentálny fond - Rozvoj odpadového hospodárstva	6 167 098,79
	Program Obnovy dediny	829 847,97
Ministerstvo financií SR	Dotácie na individuálne potreby obcí	5 827 789,94
Úrad vlády SR	Dotácie na sociálne a kultúrne potreby rómskej národnostnej menšiny a na riešenie problémov rómskej národnostnej menšiny	1 388 077,2
	Dotácie z rezervy predsedu vlády SR	3107564,9
SPOLU		40355544,11

Zdroj: vlastné zistenia

V nasledujúcom texte uvádzame príklady programov, pri ktorých bol identifikovaný sklon k straníckemu klientelizmu, a ktorý teda indikuje existenciu straníckeho klientelizmu pri rozhodovaní o pridelovaní verejných zdrojov, dotácii.

Program MŽP SR: Environmentálny fond - Ochrana a racionálne využívanie vôd- ČOV a Kanalizácie - rok 2008
Minister: Jaroslav Izák, SNS

Podpora je učená na rozšírenie alebo rekonštrukciu existujúcej stokovej siete. Podmienkou poskytnutia podpory je zabezpečenie istenia odpadových vôd na existujúcej, kapacitne vyhovujúcej čistiarni odpadových vôd.

Tabuľka 7: Index politickej patronáže- Environmentálny fond - Ochrana a racionálne využívanie vôd- ČOV a Kanalizácie - rok 2008

<i>Politická príslušnosť starostov</i>	<i>Podiel starostov zvolených v roku 2006</i>	<i>Počet projektov, na ktoré získala samospráva dotáciu</i>	<i>Podiel na celkovom počte samospráv, ktoré dostali dotáciu</i>	<i>Index politickej patronáže</i>
HZDS	7,3	9	4,21	0,58
SMER	14,43	19	8,88	0,62
SNS	2,93	17	7,94	2,71
Koalícia vládnych strán	12,49	37	17,29	1,38
Vládne strany celkom	37,15	82	38,32	1,03
KDH	5,61	12	5,61	1,00
SDKÚ	4,44	7	3,27	0,74
SMK	7,4	3	1,40	0,19
Koalícia opozičných strán	2,72	7	3,27	1,20
Opozícia celkom	20,17	29	13,55	0,67
K o m b i n o v a n é koalície	8,64	24	11,21	1,30
Nezávislí	30,84	73	34,11	1,11
HZD	0,76	2	0,93	1,23
KSS	0,44	0	0,00	0,00
SF	0,2	1	0,47	2,34
ostatní	1,79	3	1,40	0,78
CELKOM	100	214	100	

Zdroj: vlastné zistenia

**Program MŽP SR: Environmentálny fond - Ochrana a racionálne využívanie vôd-
Vodovody - rok 2008**
Minister: Jaroslav Izák, SNS

Podpora je určená na budovanie systému zásobovania pitnou vodou v prípade, keď (nie)je technicky možné a ekonomicky efektívne využiť existujúce kapacity prívodných vodovodných radov a vodných zdrojov (zvyšovanie % využiteľnosti vybudovaných vodných zdrojov). Taktiež je určená na rozšírenie existujúcej distribučnej siete alebo jej rekonštrukciu v prípade zabezpečenia kapacitne vyhovujúcej dodávky pitnej vody do novovybudovanej siete a úpravu a rekonštrukciu existujúcich vodných zdrojov a zariadení tak, aby boli zabezpečené požiadavky týkajúce sa kvality vody určenej pre ľudskú spotrebu v zmysle smernice č. 98/83/EC.

Tabuľka 8: Index politickej patronáže - Environmentálny fond - Ochrana a racionálne využívanie vôd- Vodovody - rok 2008

<i>Politická príslušnosť starostov</i>	<i>Podiel starostov zvolených v roku 2006</i>	<i>Počet projektov, na ktoré získala samospráva dotáciu</i>	<i>Podiel na celkovej počte samospráv, ktoré dostali dotáciu</i>	<i>Index politickej patronáže</i>
HZDS	7,3	7	7,53	1,03
SMER	14,43	20	21,51	1,49
SNS	2,93	7	7,53	2,57
Koalícia vládnych strán	12,49	10	10,75	0,86
Vládne strany celkom	37,15	44	47,31	1,27
KDH	5,61	2	2,15	0,38
SDKÚ	4,44	7	7,53	1,70
SMK	7,4	1	1,08	0,15
Koalícia opozičných strán	2,72	0	0,00	0,00
Opozícia celkom	20,17	10	10,75	0,53
Kombinované koalície	8,64	8	8,60	1,00
Nezávislí	30,84	30	32,26	1,05
HZD	0,76	1	1,08	1,41
KSS	0,44	0	0,00	0,00
SF	0,2	0	0,00	0,00
ostatní	1,79	0	0,00	0,00
CELKOM	100	93	100	

Zdroj: vlastné zistenia

Program MŽP SR: Environmentálny fond – Rozvoj odpadového hospodárstva
Minister: Jaroslav Izák, SNS

Dotácia je určená na:

- sanáciu a rekultiváciu starých skládok;
- separácia a zhodnocovanie biologicky rozložiteľných odpadov;
- zavedenie separovaného zberu v obciach, vybudovanie zberných dvorov a dotriedňovacích zariadení

Tabuľka 9: Index politickej patronáže- Environmentálny fond – Rozvoj odpadového hospodárstva - rok 2008

<i>Politická príslušnosť starostov</i>	<i>Podiel starostov zvolených v roku 2006</i>	<i>Počet projektov, na ktoré získala samospráva dotáciu</i>	<i>Podiel na celkovej počte samospráv, ktoré dostali dotáciu</i>	<i>Index politickej patronáže</i>
HZDS	7,3	3	3,70	0,51
SMER	14,43	7	8,64	0,60
SNS	2,93	9	11,11	3,79
Koalícia vládnych strán	12,49	11	13,58	1,09
Vládne strany celkom	37,15	30	37,04	1,00
KDH	5,61	3	3,70	0,66
SDKÚ	4,44	1	1,23	0,28
SMK	7,4	3	3,70	0,50
Koalícia opozičných strán	2,72	1	1,23	0,45
Opozícia celkom	20,17	8	9,88	0,49
Kombinované koalície	8,64	17	20,99	2,43
Nezávislí	30,84	26	32,10	1,04
HZD	0,76	0	0,00	0,00
KSS	0,44	0	0,00	0,00
SF	0,2	0	0,00	0,00
ostatní	1,79	0	0,00	0,00
CELKOM	100	81	100	

Zdroj: vlastné zistenia

Program MŽP SR: Program Obnovy dediny
Minister: Jaroslav Izák, SNS

Hlavným cieľom Programu obnovy dediny (POD) je udržať človeka na vidieku. Vytvoriť ekonomické, organizačné a odborné predpoklady podpory vidieckych komunít k tomu, aby sa vlastnými silami snažili o harmonický rozvoj zdravého životného prostredia, zachovávanie prírodných a kultúrnych hodnôt vidieckej krajiny a rozvoj environmentálne vhodných hospodárskych aktivít s dôrazom na identitu a špecifiká tohto prostredia. V obnove dediny je dôležitá spoluúčasť jej obyvateľov a spolupráca odborníkov smerovaná k zachovaniu kultúrnej kontinuity, tradícií a charakteristického vzhľadu vidieckeho sídla a krajiny.

Tabuľka 10: Index politickej patronáže - Program Obnovy dediny- rok 2008

<i>Politická príslušnosť starostov</i>	<i>Podiel starostov zvolených v roku 2006</i>	<i>Počet projektov, na ktoré získala samospráva dotáciu</i>	<i>Podiel na celkovej počte samospráv, ktoré dostali dotáciu</i>	<i>Index politickej patronáže</i>
HZDS	7,3	10	5,18	0,71
SMER	14,43	24	12,44	0,86
SNS	2,93	13	6,74	2,30
Koalícia vládnych strán	12,49	39	20,21	1,62
Vládne strany celkom	37,15	86	44,56	1,20
KDH	5,61	8	4,15	0,74
SDKÚ	4,44	8	4,15	0,93
SMK	7,4	7	3,63	0,49
Koalícia opozičných strán	2,72	6	3,11	1,14
Opozícia celkom	20,17	29	15,03	0,74
Kombinované koalície	8,64	15	7,77	0,90
Nezávislí	30,84	57	29,53	0,96
HZD	0,76	1	0,52	0,68
KSS	0,44	0	0,00	0,00
SF	0,2	2	1,04	5,18
ostatní	1,79	3	1,55	0,87
CELKOM	100	193	100	

Zdroj: vlastné zistenia

Program Úradu vlády SR: Dotácie z rezervy predsedu vlády

Dotácie z rezervy predsedu vlády SR možno poskytnúť fyzickým a právnickým osobám formou bežného a kapitálového transferu na konkrétne akcie, projekty alebo na vopred určené okruhy potrieb s podrobnou špecifikáciou.

Tabuľka 11: Index politickej patronáže pri dotáciách z rezervy predsedu vlády - rok 2008

<i>Politická príslušnosť starostov</i>	<i>Podiel starostov zvolených v roku 2006</i>	<i>Počet projektov, na ktoré získala samospráva dotáciu</i>	<i>Podiel na celkovom počte samospráv, ktoré dostali dotáciu</i>	<i>Index politickej patronáže</i>
HZDS	7,3	15	5,28	0,72
SMER	14,43	88	30,99	2,15
SNS	2,93	4	1,41	0,48
Koalícia vládnych strán	12,49	45	15,85	1,27
Vládne strany celkom	37,15	152	53,52	1,44
KDH	5,61	12	4,23	0,75
SDKÚ	4,44	8	2,82	0,63
SMK	7,4	7	2,46	0,33
Koalícia opozičných strán	2,72	7	2,46	0,91
Opozícia celkom	20,17	34	11,97	0,59
Kombinované koalície	8,64	29	10,21	1,18
Nezávislí	30,84	64	22,54	0,73
HZD	0,76	1	0,35	0,46
KSS	0,44	0	0,00	0,00
SF	0,2	0	0,00	0,00
ostatní	1,79	4	1,41	0,79
CELKOM	100	284	100	

Zdroj: vlastné zistenia

Program Úradu vlády SR: Dotácie na sociálne a kultúrne potreby rómskej národnostnej menšiny a na riešenie problémov rómskej národnostnej menšiny

Dotácie sa udeľujú na základe priorít schválených vládou SR a odporúčania Grantovej komisie pri Úrade splnomocnenkyne vlády SR pre rómske komunity schváleného podpredsedom vlády SR pre vedomostnú spoločnosť, európsku integráciu, ľudské práva a menšiny. Finančné prostriedky poskytované prostredníctvom Úradu vlády SR na sociálne a kultúrne potreby rómskej komunity a na riešenie problémov rómskej komunity sa môžu použiť len na financovanie výdavkov súvisiacich s konkrétnymi akciami, projektmi, alebo vopred určenými okruhmi potrieb zameraných na podporu sociálnych a kultúrnych potrieb rómskej komunity a na riešenie problémov rómskej komunity.

Tabuľka 12: Index politickej patronáže pri dotácii na sociálne a kultúrne potreby rómskej národnostnej menšiny a na riešenie problémov rómskej národnostnej menšiny - rok 2008

<i>Politická príslušnosť starostov</i>	<i>Podiel starostov zvolených v roku 2006</i>	<i>Počet projektov, na ktoré získala samospráva dotáciu</i>	<i>Podiel na celkovej počte samospráv, ktoré dostali dotáciu</i>	<i>Index politickej patronáže</i>
HZDS	7,3	9	11,39	1,56
SMER	14,43	11	13,92	0,96
SNS	2,93	1	1,27	0,43
Koalícia vládnych strán	12,49	13	16,46	1,32
Vládne strany celkom	37,15	34	43,04	1,16
KDH	5,61	1	1,27	0,23
SDKÚ	4,44	2	2,53	0,57
SMK	7,4	4	5,06	0,68
Koalícia opozičných strán	2,72	3	3,80	1,40
Opozícia celkom	20,17	10	12,66	0,63
Kombinované koalície	8,64	18	22,78	2,64
Nezávislí	30,84	11	13,92	0,45
HZD	0,76	0	0,00	0,00
KSS	0,44	0	0,00	0,00
SF	0,2	1	1,27	6,33
ostatní	1,79	5	6,33	3,54
CELKOM	100	79	100	

Zdroj: vlastné zistenia

Program MF SR: Dotácie na individuálne potreby obcí v roku 2008
Minister: Ján Počiatek, Smer - SD

Dotácie MFSR sú určené na podporu vykonávania všeobecne prospešných služieb.

Účel dotácie:

- vykonávanie všeobecne prospešných služieb, ktorými sú najmä poskytovanie zdravotnej starostlivosti, poskytovanie sociálnej starostlivosti a pomoci a humanitárna starostlivosť, tvorba, rozvoj, ochrana a obnova kultúrnych hodnôt, podpora umeleckej tvorby a kultúrnych aktivít, vzdelávanie, výchova, rozvoj športu, tvorba a ochrana životného prostredia a ochrana zdravia obyvateľstva.
- plnenie úloh súvisiacich s výkonom jej samosprávnych pôsobností, a to najmä na:
- riešenie havarijných situácií na majetku obce,
- rekonštrukciu a modernizáciu majetku obce,
- údržbu budov, miestneho rozhlasu a verejného osvetlenia v majetku obce.

Tabuľka 13: Index politickej patronáže pri dotácii na individuálne potreby obcí v roku 2008

<i>Politická príslušnosť starostov</i>	<i>Podiel starostov zvolených v roku 2006</i>	<i>Počet projektov, na ktoré získala samospráva dotáciu</i>	<i>Podiel na celkovom počte samospráv, ktoré dostali dotáciu</i>	<i>Index politickej patronáže</i>
HZDS	7,3	76	8,43	1,15
SMER	14,43	274	30,38	2,11
SNS	2,93	24	2,66	0,91
Koalícia vládnych strán	12,49	182	20,18	1,62
Vládne strany celkom	37,15	556	61,64	1,66
KDH	5,61	19	2,11	0,38
SDKÚ	4,44	15	1,66	0,37
SMK	7,4	10	1,11	0,15
Koalícia opozičných strán	2,72	12	1,33	0,49
Opozícia celkom	20,17	56	6,21	0,31
Kombinované koalície	8,64	87	9,65	1,12
Nezávislí	30,84	187	20,73	0,67
HZD	0,76	4	0,44	0,58
KSS	0,44	5	0,55	1,26
SF	0,2	2	0,22	1,11
ostatní	1,79	5	0,55	0,31
CELKOM	100	902	100	

Zdroj: vlastné zistenia

6. ODPORÚČANIE – AKO ŠTRUKTUROVAŤ ROZHODOVANIE O PRIDEĽOVANÍ DOTÁCII

Po analýzach rozhodovania o poskytovaní dotácii sa posunieme ďalej a v rámci tejto kapitoly poskytujeme niekoľko odporúčaní ako štrukturovať rozhodovanie o pridelení dotácii.

6.1 PRINCÍPY

Robiť dobré rozhodnutia pri pridelovaní dotácii z centrálnej úrovne lokálnym úrovniám znamená jednak venovať pozornosť princípu (typológa) dotácie, tak ako sme na ne poukázali v kapitole 1, a poznať jej slabé a silné stránky. Zároveň je potrebné venovať pozornosť dizajnu celého systému poskytovania dotácii, tak aby sa zabezpečila efektívnosť, vyváženosť v poskytovaní služieb a fiškálne zdravie nižších úrovní verejnej správy. Shah (2006) poskytuje 15 princípov, ktoré by grantová schéma centrálnej úrovne mala spĺňať, aby tieto ciele boli čo možno najlepšie naplnené (Tabuľka 14). Ak sú niektoré v protiklade, autor odporúča poskytovateľovi dotácií stanoviť si priority.

Tabuľka 14: Princípy poskytovania transferov z centrálnej úrovne

Princíp transferu	Popis
Jasnosť cieľov transferu	Ciele transferu by mali byť jasne a presne špecifikované v manuáli (sprievodných dokumentoch)
Autonómia	Nižšie úrovne správy by mali mať nezávislosť a flexibilitu v stanovení priorít
Primeranosť príjmov	Nižšie úrovne správy by mali mať primeranú výšku príjmov na plnenie určených zodpovedností
Flexibilita	Grantová schéma by mala byť dostatočne flexibilná, aby umožnila absorbovať neočakávané zmeny vo fiškálnej situácii prijímateľa
Vyváženosť (férovosť)	Alokované zdroje by mali byť priamo úmerné fiškálnej potrebe jednotky a nepriamo úmerné jej daňovej kapacite
Predikovateľnosť	Predikovateľnosť formou publikovania výhľadu poskytovania (dostupnosti) grantu na 5 rokov dopredu zvyšuje efektívnosť systému
Transparentnosť	Tak princípy výpočtu ako aj alokácie samotné by široko komunikované s cieľom dosiahnuť spoločenský konsenzus na cieľoch a princípoch chodu programu
Účinnosť	Dizajn grantu by mal byť neutrálny vo vzťahu k zvolenej alokácii grantu na úrovni obce
Jednoduchosť	Alokácia grantu by mala byť postavená na objektívnych faktoroch, ktoré jednotka nevie ovplyvniť a ktoré sú jednoducho zrozumiteľné

Motivácia	Dizajn grantu by mal poskytovať motiváciu k dobrému manažmentu verejných financií; mali by teda byť vylúčené granty podporujúce deficitné financovanie.
Dosah	Mal by byť zvážený dosah na tých, ktorí benefitujú a tých, ktorí tratia s cieľom zväžiť celkovú potrebu a udržateľnosť programu.
Ochrana cieľov poskytovateľa	Ciele poskytovateľa sú najlepšie chránené pri transferoch s výstupným podmienením a dostatočnou flexibilitou prijímateľa v použití grantu.
Dostupnosť	Program musí brať do úvahy rozpočtové obmedzenia centrálnej úrovne. Programy by preto mali byť limitné.
Jednorozmerný zámer	Každý grantový program by sa mal sústreďovať na jeden cieľ.
Zodpovednosť za výsledky	Centrálna úroveň (poskytovateľ) musí byť zodpovedná za dizajn a chod programu. Nižšia úroveň (prijímateľ) za finančnú integritu a výsledky.

Zdroj: Shah (2006).

Ďalej je potrebné venovať pozornosť rozhodovaciemu procesu spojenému s pridelovaním vybraného typu dotácie. Voľnosť v rozhodovaní, ako jeden zo základných faktorov ovplyvňujúcich priestor pre klientelizmus či korupciu vo verejnom sektore, a ktorú sme identifikovali aj vo viacerých programoch prerozdelenia verejných zdrojov, je možné riešiť úpravou procesu rozhodovania o pridelovaní verejných zdrojoch. Rozhodovanie tak nemá byť voľné, ale kritériálne. Základné parametre kritériálneho rozhodovania sú uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 15: Voľné vs. kritériálne rozhodovanie

Rozhodovanie	
Kritériálne	Voľné
● kritériá	● kritériá neexistujú, sú nejasné
● postup	● nie je definovaný postup
● odôvodnenie	● bez odôvodnenia
● možnosť preskúmania	● nie je možnosť preskúmania
Transparentnosť pri rozhodovaní	
Vysoká	Nízka
Zverejňovanie:	Nezverejňovanie:
● kritérií	● kritérií
● postupov	● postupov
● odôvodnenia	● odôvodnenia
● kto rozhodol	● kto rozhodol

Zdroj: Zemanovičová – Beblavá (2003)

Na základe vyššie uvedených pravidiel kritériálneho rozhodovania sme pre oblasť pridelovania dotácií definovali 17 odporúčaní, ktoré hovoria, čomu všetkému má decizor venovať pozornosť pri príprave konkrétnych pravidiel týkajúcich sa rozhodovania pridelení dotácií. Mnoho

z uvedených odporúčaní sa už plní pri rozhodovaní o eurofondoch, preto pridanú hodnotu predstavuje hlavne pre tých, ktorí rozhodujú o pridelení dotácií zo štátneho rozpočtu. Zároveň v Boxe 3 poukazujeme na to, že zmena pravidiel sa môže udiť aj vo forme zmeny zákona o rozpočtových pravidlách, tak ako sa o to pokúšali niektorí poslanci NR SR.

BOX 3

Návrh novely zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy

O zmenu pravidiel poskytovania dotácií sa pokúsila aj opozičná strana SDKÚ-DS a jej poslanci Ivan Mikloš a Lucia Žitňanská, ktorí predložili v auguste 2007 a potom v máji 2008 návrhy novely zákona o rozpočtových pravidlách verejnej správy, v ktorých by boli stanovené jasné kritériá a pravidlá pri prideľovaní dotácií zo štátneho rozpočtu. Zákon by tak ustanovoval povinnosť všetkým správcem kapitol vydať jasné pravidlá s konkrétnymi kritériami a váhami týchto kritérií, podľa ktorých sa budú posudzovať žiadosti o poskytnutie dotácií zo štátneho rozpočtu. Novela by ďalej priniesla zmenu, že dotáciu zo štátneho rozpočtu nesmie dostať žiadna taká organizácia, ktorá má záväzky po lehote splatnosti voči akémukoľvek subjektu verejnej správy. Zákon by tiež zvyšoval mieru informovanosti, čo by znamenalo, že každý správca kapitol, ktorá poskytuje dotácie by musel o 15 dní stanoviť zákonom jasne stanovené informácie o tom, kto žiadal, na čo žiadal, kto rozhodoval, ktorým subjektom boli pridelené, ktorým neboli a tento zákon by mal platiť aj na rozdeľovanie eurofondov. Novela tiež navrhovala jednotný model, aby na webových stránkach bolo v lehote 15 dní rozhodnutie o pridelení, alebo nepridelení dotácie, uvedené okrem toho aká dotácia bola poskytnutá aj výška požadovanej dotácie, na čo bola dotácia požadovaná, vyhodnotenie žiadosti z hľadiska kritérií a zoznam osôb, ktoré participovali na rozhodovaní o poskytnutí dotácie. Návrh zákona však Národná rada SR zamietla.

Zdroj: Tlačová správa SDKÚ-DS, 27.8.2007

6.2 ODPORÚČANIA

1. Určiť oblasti a účel, na ktorý sa dotácia poskytuje, aké ciele sleduje.

Dotácia je nástroj verejnej politiky, ktorého aplikácia by mala viesť k dosiahnutiu jej cieľov. Preto je potrebné jasne definovať, aký problém rieši daná dotácia (resp. aký cieľ sleduje) a v rámci akého programového cieľa je vytvorená.

Z vyššie uvedeného teda vyplýva, že najprv je potrebné definovať ciele verejnej politiky. Nasledovať by malo rozhodnutie, ktorý nástroj je pre jeho naplnenie najlepší¹². Ak je zvolená dotácia, je zároveň nutné definovať systém indikátorov, ktoré budú používané pre monitorovanie a hodnotenie dosiahnutých výsledkov.

2. Určiť podmienky na základe, ktorých sa dotácia prideluje, vrátane požiadavky na spôsobilosť žiadateľa uchádzať sa o dotáciu.

Každá dotačná schéma by mala mať jasne definované požiadavky na subjekty, ktoré sa o dotáciu môžu uchádzať, čiže žiadateľa o dotáciu; ako aj príjemcu pomoci, tj. cieľovú skupinu. Voľba tejto skupiny musí byť jednoznačne naviazaná na sledovaný cieľ a presne oprávnené aktivity. Inak povedané, príjemcovia dotácie môžu byť len tie subjekty, ktorých zmena správania môže

¹² Racionálnu voľbu nástrojov realizácie verejných politík umožňuje kvalitná aplikácia metódy RIA – Regulatory Impact Assessment.

k naplneniu cieľa prispieť. Dôležitá je presná špecifikácia subjektu žiadateľa, ale aj špecifikácia partnera daného žiadateľa, teda donor dotácie by mal presne zadať, či partnerský subjekt musí spĺňať také isté podmienky ako žiadateľ. Z technického hľadiska je možné príjemcov dotácie rozdeliť na fyzické osoby a právnické osoby, prípadne len určité druhy organizácii. Ďalej je potrebné určiť požiadavky na spôsobilosť žiadateľa, t.j. čo musí daný subjekt preukázať/splniť na to, aby sa mohol zúčastniť konkurzu (napr. vzorný platca daní, ako dlho pôsobí, výpis z registru trestov konateľov, atď.). Zároveň je potrebné určiť, či sa o dotácie môžu uchádzať konzorcia, ako aj to, či sa jedna organizácia môže uchádzať o viacej ako 1 dotáciu v rámci danej dotačnej schémy a za akých podmienok. Okrem potreby špecifikovať žiadateľa je potrebné určiť okruh aktivít, na ktoré sa dotácia môžu poskytnúť.

3. Určiť výšku dotácie.

Každý poskytovateľ dotácie by už pri vyhlasovaní mal určiť maximálnu ale aj minimálnu hodnotu poskytovanej dotácie. Taktiež by malo byť už od začiatku jasné, že žiadateľ nemusí byť odmenený plnou výškou žiadanej sumy a udelená dotácia môže predstavovať len časť požadovaných financií. Decizor by mal poskytnúť jasné zdôvodnenie krátenia. Zároveň je vhodné dopredu určiť mechanizmus/pravidlá krátenia požadovanej výšky dotácii. V prípade nedostatku zdrojov je jednou z možností pravidlo pomerného krátenia všetkých dotácií¹³. Ďalšou alternatívou je systém „rozškálovania“, kedy sa projektom pridelujú zdroje podľa ich kvality.

4. Definovať informačné povinnosti poskytovateľa dotácie.

Organizátorovi dotačnej schémy musí byť už pri jej príprave jasné, akým spôsobom bude informovať širokú verejnosť ako aj potenciálnych uchádzačov o dotáciu. Dopredu je potrebné zdefinovať, kde sa vyvesia informácie, oznámenia o dotačnej schéme, tak aby k nemu mali prístup všetci potenciálni žiadatelia. Odporúčame použiť samostatnú časť v rámci internetovej stránky danej organizácie, kde budú dostupné všetky relevantné informácie (viac v bode 15).

Zároveň je nevyhnutné dopredu si stanoviť pravidlá komunikácie s potenciálnymi uchádzačmi, tak aby nedochádzalo k ich diskriminácii a uprednostňovaniu niektorých potenciálnych uchádzačov. Odporúčame jednak vytvoriť on-line verejne dostupnú kolónku na príslušnej web stránke pod názvom „Najčastejšie otázky“, kde budú všetky otázky aj odpovede spojené s danou dotačnou/grantovou schémou verejne prístupné všetkým potenciálnym uchádzačom. Tento systém umožní administrátorovi zverejňovať odpovede na obdržané otázky, takže potom nemusí individuálne odpovedať na rovnaké, alebo podobné otázky, stačí mu odpoveď zverejniť na webe. Zdôrazňujeme, aby sa tento systém uplatňoval aj v praxi, nebol len formálne zavedený a nerealizovaný v požadovanej kvalite, kedy je rubrika otázok neskoro uvádzaná.

Zároveň je potrebné definovať pravidlá komunikácie v rámci on-line diskusie. Diskusia znamená, že čitatelia na článok/informáciu reagujú. Diskusia k dotáciám grantom by mohla byť ďalšie opatrenie na zvýšenie informovanosti potenciálnych žiadateľov – vytvoril by sa tam priestor na výmenu skúseností na princípe „nevím čo dať do kolónky 4A, poraďte...“.

5. Určiť pravidlá pre obstarávanie.

Odporúčame jasne stanoviť pravidlá spojené s nákupom tovarov, služieb a prác z dotačných zdrojov. To znamená, kedy majú prijímatelia týchto verejných zdrojov postupovať podľa zákona

¹³ Úprava veľkosti dotácie by ale mala byť vždy prepojená i s úpravou očakávaných výstupov.

o verejnom obstarávaní. Odporúčame, aby nákupy tovarov, služieb a prác hradené aj v prípade menšiny z verejných prostriedkov boli uskutočnené cez verejné súťaže. Poskytovateľ dotácie môže k tejto povinnosti zaviazat' prijímateľa dotácie v zmluve o poskytnutí dotácie.

6. Navrhnuť jednotnú formu prihlášky/formuláru žiadosti.

Formuláre žiadosti o dotáciu by mali mať jednotný formát z viacerých dôvodov. Jednak takouto formou sa zabezpečuje usmernené spracovanie žiadosti zo strany uchádzača ako aj jednotný poklad, ktorý sa vyhodnocuje. Pokiaľ má poskytovateľ dotácie vybudovanú internetovú stránku s dobre vyvinutým informačným systémom odporúčame, aby sa zaviedol systém elektronického podávania žiadosti. Uvedený spôsob nielen zjednodušuje spracovanie informácii, ale pomôže zadať uniformný formát žiadosti. Taktiež predídeme následným problémom čo robiť s neúplnou prihláškou. Informačný systém prihlášku neodošle, pokiaľ nebudú vyplnené potrebné údaje a doručené nevyhnutné dokumenty. V neposlednom rade predídeme ovplyvňovaniu výberového konania, ktoré by mohlo vziať do úvahy neúplné žiadosti.

V prípade, že poskytovateľ dotácie nemá možnosť využívania systému elektronickej žiadosti, mal by aspoň sprístupniť jednotný formulár žiadosti. Žiadosť by mala byť dostupná buď na internetovej stránke, prípadne príslušných orgánoch či kanceláriách poskytovateľa dotácie.

Niektoré organizácie využívajú spôsob kombinovania týchto dvoch možností podania prihlášky. Žiadateľ musí postúpiť elektronicú prihlášku, ktorá je zaradená do informačného systému organizácie, a v papierovej forme podpísanú ju doručiť na príslušné orgány poskytovateľa dotácie. V každom prípade však akceptuje len prihlášku vo forme formuláru.

Jednotný formulár je potrebný aj vzhľadom k tomu, že je vhodné vytvoriť verejne prístupný register dotácií. Podstatne sa tak zvýši transparentnosť.

7. Určiť dátum uzávierky predkladania žiadosti o dotáciu, kedy budú musieť byť predložené potrebné dokumenty.

Pri zverejňovaní výzvy o poskytovaní grantu/dotácie by mal byť jasne definovaný dátum, tzv. deadline, dokedy sa akceptujú prihlášky. Deadline môže byť buď špecifický dátum (napríklad 31. marec 2008), alebo obdobie, kedy bude informačný systém poskytovateľa grantu prijímať žiadosti (napríklad február až marec 2008). Taktiež je nevyhnutné udať hodinu akceptácie prihlášok. Pri papierových prihláškach je potrebné si určiť či daný deadline predstavuje pečiátka podania žiadosti, alebo jej doručenie.

8. Určiť decizora.

Rozhodovanie o pridelení dotácie môže byť niekoľkostupňové. Vzťahy medzi jednotlivými stupňami hodnotenia musia byť jasné dopredu. V každom stupni rozhodovania je potrebné určiť orgán, ktorý bude rozhodovať o pridelení respektíve o nepridelení grantu/dotácie, tzv. decizora. Decizorom môže byť jedna osoba alebo skupina viacerých ľudí, tzv. komisie.

Odporúčame vytvoriť hodnotiacu komisiu. Pričom je potrebné dopredu určiť spôsob jej kreovania.

Komisiu by mali tvoriť odborníci z danej oblasti určenia dotácie, ako aj zamestnanci či správna rada poskytovateľa dotácie. Okrem interných zamestnancov teda aj externí členovia

komisie. Pri vytváraní komisie odporúčame vytvoriť si databázu potenciálnych členov komisie, z ktorých sa pri každom rozhodovaní losuje. Za potenciálneho člena komisie by sa mal možnosť prihlásiť on-line ktokoľvek, kto bude spĺňať stanovené kvalifikačné podmienky. Samozrejme, že databáza potenciálnych členov komisie sa musí tvoriť v dostatočnom časovom predstihu, tak aby mala pre neustrannosť a odbornosť v rozhodovaní prípadnú hodnotu.

Členovia komisie by nemali mať žiaden priamy vzťah k danému projektu, prípadne k osobám, ktoré o dotáciu žiadajú. Za daným účelom by mali podpísať prehlásenie o neustrannosti (bližšie pozri Vzory v časti prílohy). Zároveň odporúčame pripraviť politiku riešenia potenciálneho konfliktu záujmov, aby člen komisie vedel, na koho sa v tejto problematike obráti, kto rozhodne o existencii či neexistencii konfliktu záujmov v konkrétnom prípade. Politika riešenia konfliktu záujmov pri rozhodovaní o dotáciách by mala byť verejne dostupná.

Zároveň je nevyhnutné určiť počet členov komisie; odporúčame, aby bol počet nepárny a tým sa predišlo situáciám rovnosti v hlasovaní.

Mená členov komisie by mali byť verejne dostupné, minimálne ex-post.

9. Systém hodnotenia

Systémy hodnotenia sa rôznia. Závisí to od toho, či ide o nárokovateľné alebo nenárokovateľné dotácie. Odporúčame definovať dotácie ako nárokovateľné.

Pri nárokovateľných dotáciách ju získavajú všetci, ktorí splnili dopredu stanovené podmienky nárokovateľnosti. Splnenie nárokovateľnosti osvedčí komisia/decizor.

Pri nenárokovateľných poskytovateľ dotácie by mal dopredu určiť hodnotiace kritéria a ich váhy, na základe ktorých sa bude posudzovať oprávnenie pre udelenia dotácie. Na základe daných hodnotiacich kritérií sa potom projektom pridelujú body na určitej škále a projekty s najvyšším skóre, alebo po dosiahnutí určitej bodovej hranice, získavajú grant/dotáciu. Je potrebné, aby konštrukcia hodnotiacich kritérií vychádzala z filozofie 3E, ktorá je založená na sledovaní účelovosti, hospodárnosti a efektívnosti.¹⁴ Hodnotiace kritériá by tak mali vzniknúť transformáciou objektívnych cieľov verejných politík, ku ktorých realizácii dotačný titul slúži.

Aj systém hodnotenie nenárokovateľných dotácií sa môže líšiť. Odporúčame, aby každá žiadosť bola ohodnotená minimálne dvoma odbornými nezávislými posudkami. Hodnotenie by malo prebiehať v uzatvorenom priestore, bez možnosti odnesenia žiadosti mimo určený priestor.

Pri väčších dotačných schémach odporúčame vytvorenie viacerých komisií a zaviesť náhodné pridelovanie žiadostí jednotlivým komisiám, prípadne hodnotiteľom.

Ak je pri dotáciách málo peňazí, možnosťou je nekrátiť podporu, ale všetkých, ktorí splnili podmienky, dať to jedného koša a žrebovať, kým sú peniaze.

10. Čo s neúplnou prihláškou?

Tomuto problému sa ľahko predíde zavedením už s vyššie spomenutým informačným systémom, ktorý v prípade elektronického podania žiadosti neúplnú prihlášku neakceptuje.

14 Vysvetlenie týchto pojmov a praktické uplatnenie metodiky 3E vid' Ochrana (2006).

V prípade papierového podania žiadosti existujú dve možnosti financujúcej inštitúcie: buď žiadateľa úplne vylúči z výberového konania a o tejto skutočnosti ho informuje; alebo ho pred vypršaním určeného dátumu upozorní na tento fakt a dá mu možnosť k stanovenému dátumu chýbajúce materiály doručiť. Zároveň by sa mal donor rozhodnúť či túto možnosť poskytne aj po formálnej uzávierke žiadostí. Odporúčame umožniť dodatočne predkladať len formálne doklady, a teda neumožniť zmeny v samotnom projekte.

Či už sa poskytovateľ dotácie rozhodne pre prvú alebo druhú z týchto možností, žiadateľ by mal byť o tejto skutočnosti vopred informovaný a mali by mu byť vysvetlené všetky okolnosti.

Zároveň je vhodné zabudovať do mechanizmu výberu povinnosť administrátora neúplnou prihláškou vrátiť k dopracovaniu. Žiadateľ ale bude mať len veľmi malý časový rozsah (napr. 3 dni). Je to nutné, aby sa eliminovalo vyradovanie žiadostí z formálnych dôvodov kvôli absencii jednej vety apod.

11. Projektové zmeny.

Neodporúčame umožniť obsahové zmeny v projekte. Ak sa takáto skutočnosť vyskytne, žiadateľovi by mohli byť povolené zmeny len počas alebo po schválení dotácie a to len ak ide o krátenie aktivít, no nie o dopĺňanie. Vždy je ale nutné sledovať, aby zmeny neovplyvnili výsledok, ktorý požaduje relevantná verejná politika.

12. Čo ak je poskytovaná dotácia nižšia ako žiadateľ žiada?

Poskytovateľovi dotácie sa často môže stať, že si jeden žiadateľ zažiada o veľkú sumu dotácie. V prípade, že sa rozhodne podporiť viacero projektov a poskytne menšiu sumu ako je požadovaná, odporúčame, aby vopred zadefinoval položky, na ktoré svoju dotáciu poskytuje, prípadne vyzval žiadateľa o prepracovanie pôvodného rozpočtu. V praxi by to malo znamenať, že donor určí aktivity, ktoré sa MUSIA splniť (tzv. MUST), a zvyšok nechá na žiadateľovi aby sa rozhodol ktoré aktivity bude krátiť, prípadne ich úplne z projektu vylúči.

13. Spôsoby vyhlásenia výsledkov výberu.

Najčastejšie sa stretávame s vyhlásením výsledkov na príslušných web stránkach, alebo na miestach, kde boli vyvesené oznamy o možnosti udelenia dotácie. Výsledky by mali byť verejne dostupné. Na to, aby sa dodržala vysoká miera transparentnosti by poskytovatelia dotácie mali prístupiť na úplne zverejňovanie kritérií rozhodovania, ako aj postupov a odôvodnenia udelenia/neudelenia dotácie. Odporúčame, aby výsledky výberu boli uverejňované v osobitnej schéme na web stránke. V tomto kontexte tak odporúčame vytvoriť centrálny register.

14. Opakovaná žiadosť o dotáciu.

Opakované žiadosti o dotáciu sa rozlišujú na dve skupiny - uchádzači, ktorí už dotáciu dostali, a uchádzači, ktorí boli v predchádzajúcich kolách neúspešní. Každá výzva o dotáciu sa odlišuje od tej predchádzajúcej. Skutočnosť, že v minulosti bol žiadateľ odmietnutý a dotácia sa mu neudelila, by nemala mať diskriminačný charakter a vylučoval možnosť podania si opakovanej žiadosti.

15. Monitoring a kontrola.

Poskytovateľ dotácie je povinný si dobre ustrážiť použitie jeho dotácie na vymedzené projekty (tj. sledovať účelnosť). Zároveň potrebuje spätnú väzbu, aby dokázal ďalšie dotačné schémy

urobiť lepšie. Preto odporúčame, aby po udelení dotácie prebiehala kontrola napĺňania stanovených cieľov a použitia prostriedkov tak, ako bolo stanovené. V prípade zistenia porušenia podmienok udelenia dotácie, by mala byť dotácia ihneď odobraná a daný subjekt pokutovaný. Monitoring a kontrola teda slúžia aj na prevenciu a zlepšovanie kvality procesov a žiadosti ako aj na sankcionovanie. Zdôrazňujeme, aby sa z danej kontroly vyvodzovali aj závery, presne vyhodnocovanie realizácie projektov a dané závery aj premietnuť do modifikácie výziev.

Ďalej by si poskytovateľ dotácie mal určiť ako bude dané projekty monitorovať. Pri veľkých projektoch doporučujeme urobiť aj evalváciu ex- ante (čiže, pred udelením dotácie), aby sa zistilo či je vôbec daný projekt zrealizovateľný. Tzv. „mid- term“ evalvácia je kľúčová ako pri veľkých grantoch, tak aj pri dotáciách, ktoré si vyžadujú dlhé časové rozpätie. Mid- term evalvácia slúži na predbežné ohodnotenie plnenia projektu, ako aj skoré odhalenie prípadného porušenia podmienok. Konečná, tzv. ex- post evalvácia je nevyhnutná pre každého poskytovateľa dotácií, už z vyššie uvedených dôvodov.

16. Informačné povinnosti.

Na záver uvádzame vzorové typy informácií, ktoré by mali byť dostupné pri udeľovaní dotácii. Povinnosťou poskytovateľa dotácií je zverejniť:

- a. typ dotácie a komu je určený, aké ciele a oprávnené aktivity;
- b. kritéria, ktoré musí záujemca splniť na ich získanie;
- c. časové medzníky;
- d. finančné limity;
- e. formuláre žiadosti;
- f. proces rozhodovania o udeľovaní dotácii;
- g. spôsob kreovania, zloženia decizora;
- h. mená inštitúcií, v prípade že je rozhodovacím orgánom, a spôsob riešenia ich potenciálneho konfliktu záujmov;
- i. hodnotiace tabuľky k jednotlivým projektom
- j. poradie úspešnosti ako výsledok hodnotenia komisiami, ak nejde o finálne rozhodnutie,
- k. zoznam udelených dotácii a zdôvodnenie;
- l. zoznam nepridelených dotácii a zdôvodnenie;
- m. príklady aktivít, na ktoré by dotácia mala byť použitá;

Vytvorenie jedného „policy“ dokumentu k rozhodovaniu o dotáciách

Odporúčame, aby decizor spracoval politiku prideľovania dotácii vo forme uceleného dokumentu danej organizácie.

ZÁVER

Nenárokovateľné, nenávratné dotácie predstavujú dôležitý dodatočný príjem pre mesta a obce Slovenska, na základe ktorého môžu zlepšovať životnú úroveň, zabezpečovať viac a/alebo kvalitnejšie verejné služby pre ich obyvateľov. Obce sa prirodzene zaujímajú o možné zdroje a zapájajú sa do súťaží o ich získanie. Ročne totiž ide o sumu viac ako 10 mld. Sk a 40 programov, cez ktoré sa môžu uchádzať o získanie podpory.

Ako každé prerozdelenie verejných zdrojov, aj rozhodovanie o pridelení dotácií obciam by malo byť založené na transparentnosti, nestrannosti, rovnosti šancí a súťažení. Slovenská prax, tak ako sme ukázali na predchádzajúcich stranách tejto publikácie býva často iná.

V rámci výskumu rozhodovania o dotáciách sme sledovali niekoľko parametrov – procesných a výstupových. V rámci procesu sme sledovali transparentnosť, teda aktívne poskytovanie informácií o procese a udeľovaní dotácií jednotlivými ministerstvami na ich internetových stránkach a verejnú kontrolovateľnosť rozhodovania o pridelení dotácií. Zároveň sme sa pozreli na výsledky rozhodnutia jednotlivých decizorov na centrálnej úrovni a skúmali sme možnosť politického klientelizmu cez indexy patronáže.

Výsledky výskumu Transparency International Slovensko poukazujú na nasledovné:

- V rámci hodnotenia aktívneho zverejňovania informácií, najlepšie (známkou 1) sme hodnotili stránku Ministerstva kultúry SR a špeciálne stránky Ministerstva zdravotníctva a Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja, ktoré boli vytvorené pre štrukturálne fondy (obidve známkou 2). Pri týchto ministerstvách je potrebné zdôrazniť, že analýzou výsledku ich rozhodovania sme neidentifikovali sklon k politickému klientelizmu. Čo signalizuje dôležitosť transparentnosti pri rozhodovaní o dotáciách obciam na Slovensku.
- Najhoršie hodnotenie sme udelili Úradu vlády, Štátnemu fondu rozvoja bývania a stránke Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja, ktoré sme všetky ohodnotili známkou 4. Pritom sme pri dvoch programoch Úradu vlády SR zaznamenali sklon k politickému klientelizmu.
- Verejná kontrolovateľnosť rozhodovania o pridelení dotácií obciam bola najvyššia (6 a 5 z 8) pri programoch z eurofondov (Ministerstiev hospodárstva, školstva a práce, sociálnych vecí a rodiny SR), ktorých pravidlá sú z časti definované Európskou komisiou. Pri rozhodovaní o daných programoch sme neidentifikovali sklon k straníckemu klientelizmu. Avšak pri programoch rozdeľovaných zo štátneho rozpočtu tie isté ministerstvá (najmä MŠ SR a MPSVR SR) takú verejnú kontrolovateľnosť nezabezpečilo.
- Najnižšiu verejnú kontrolovateľnosť (1 z 8) sme zistili pri programoch Ministerstva financií SR a pri niektorých programoch Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja, Ministerstva školstva a Úradu vlády SR, kde je zároveň nízka miera informovania o rozhodovaní (4 z 5) a aj sklon k straníckemu klientelizmu.

V porovnaní s rokom 2007 sa výsledky výskumu v roku 2008 vo veľkej miere nezmenili. Čo sa týka informovania o dotáciách prostredníctvom internetových stránok, najlepšie hodnotenou inštitúciou zostalo Ministerstvo kultúry, ktoré si polepšilo na známku 1. Naopak Ministerstvo školstva bolo pozitívnejšie hodnotené v roku 2007 (známka 2-). Najmenej informácii poskytujú stále Úrad vlády (v roku 2007 hodnotené známkou 4- a v roku 2008 známkou 4), okrem toho

si pohoršil aj Štátny fond rozvoja bývania (z 3 na 4). Okrem toho sme v roku 2008 zaznamenali jasný sklon k straníckemu klientelizmu pri programoch Úradu vlády, Ministerstva životného prostredia a financií, zatiaľ čo v roku 2007 dochádzalo k politickej patronáži aj pri MVR SR a pri Štátnom fonde rozvoja bývania. Pri týchto inštitúciách bola väčšina prostriedkov určených pre pomoc obciam na Slovensku s vysokou pravdepodobnosťou ovplyvnená straníckou príslušnosťou starostov/primátorov obcí. Čo sa týka miery verejnej kontrolovateľnosti, aj tu náš výskum nepreukázal veľké zmeny, keďže najvyššiu mieru kontrolovateľnosti sme opäť zaznamenali pri štrukturálnych fondoch a najnižšiu pri programoch Ministerstva financií, školstva, výstavby a regionálneho rozvoja a Úradu vlády.

Ak by sme mali závery výskumu zhrnúť v jednej vete, tak je možné konštatovať, že transparentnosť rozhodovania o pridelovaní dotácii má význam a vplýva na to, do akej miery je rozhodovanie ovplyvnené straníckym klientelizmom a nie nevyhnutne kvalitou projektu.

Príloha 1: Dotačné programy, ktoré boli predmetom analýz – zhrnutie

Organizácia	Názov programu	Suma (v EUR)		Známka	Typ *	Politický bias	Stupeň verejnej kontroly
		Štátny rozpočet	Fondy EÚ				
Ministerstvo hospodárstva SR	Podpora na zriaďovanie priemyselných parkov	8119209,66		3	D		5
	Štrukturálne fondy- Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast		37042390,03		NFP		6
Ministerstvo kultúry SR	Obnovme si svoj dom	5281202,3		1	G		3
	Kultúrne aktivity v oblasti pamät'ových inštitúcií	964316,5			G		3
	Umenie	3904155,5			G		3
	Kultúra národnostných menšín	3213304,5			G		3
	Nehmotné kultúrne dedičstvo a kultúrno-osvetová činnosť	705088,6			G		3
Ministerstvo školstva SR	Elektronizácia a revitalizácia zariadení školského stravovania 2008	887 837,75 (vrátane iných organizácií)		3	D		2
	Elektronizácia a revitalizácia domov mládeže	210781,38			D		2
	Finančná dotácia na zabezpečenie výchovy a vzdelávania v oblasti zvyšovania bezpečnosti v premávke na pozemných komunikáciách a v oblasti praktického výcviku žiakov ZŠ na detských dopravných ihriskách	27882,89			D		1
	Národný program rozvoja športu: Materiálno-technický rozvoj športu	21907,99			D		3
	Jazykové laboratória pre základné a stredné školy 2008	286662,68			D		3
	Otvorená škola 2008	343457,48			D		3
	Zdravie v školách	139633,54			D		3
	E-vzdelávanie pre žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia 2008	163911,57			D		3
	Enviroprojekt 2008	199 163,51 (vrátane iných organizácií)			D		1
	Grafické systémy v odbornom vzdelávaní regionálneho školstva	Udeľujú body				D	
Operačný program Vzdelávanie		11402220,53			NFP		5

Ministerstvo životného prostredia SR	Environmentálny fond - Ochrana ovzdušia a ozónovej vrstvy Zeme	1169491,47		3	D		3
	Environmentálny fond - Ochrana a racionálne využívanie vôd ČOV a kanalizácie	15791920,27			D	X	3
	Environmentálny fond - Ochrana a racionálne využívanie vôd – Vodovody	7243245,04			D	X	3
	Environmentálny fond - Ochrana a racionálne využívanie vôd – Protipovodňové opatrenia	1340138,09			D		3
	Environmentálny fond - Rozvoj odpadového hospodárstva	6167098,79			D	X	3
	Environmentálny fond - Ochrana prírody a krajiny	177155,95			D		3
	Environmentálny fond - Environmentálna výchova, vzdelávanie a propagácia	99482,17			D		3
	Program Obnovy dediny	829847,97			D	X	2
	Operačný program Životné prostredie		149 205 403,44 (vrátane iných organizácií)			NFP	
Úrad vlády SR	Akčný plán predchádzania všetkým formám diskriminácie, rasizmu, xenofóbie, antisemitizmu a ostatným prejavom intolerancie na obdobie rokov 2006 – 2008	296 894,05 (vrátane iných organizácií)		4	D		4
	Podpora kultúry národnostných menšín a etnických skupín	23069,77			D		3
	Dotácie na sociálne a kultúrne potreby rómskej národnostnej menšiny a na riešenie problémov rómskej národnostnej menšiny	1388077,2			D	X	3
	Podpora a rozvoj športu	98984,27			D		3
	Dotácie z rezervy predsedu vlády	3107564,9			D	X	1
Ministerstvo financií SR	Dotácie na individuálne potreby obcí	5827789,94		3	D	X	1

Ministerstvo výstavby a regionálneho rozvoja SR Ministerstvo práce sociálnych vecí a rodiny SR	Štrukturálne fondy- Regionálny operačný program		370703108,56	2/4	NFP		4
	Dotácie na výstavbu technickej infraštruktúry	41492166,24			D		1
	Dotácie na odstránenie systémových porúch	5269302,26			D		1
	Dotácie na výstavbu nájomných bytov	14542952,93			D		2
	Dotácie v roku 2008 podľa § 2 výnosu MPSVR SR	4911339,04		2/3	D		2
	Operačný program Zamestnanosť a sociálna inklúzia		3307208,77		NFP		5
Štátny fond rozvoja bývania	Dotácie na výstavbu zariadenia sociálnych služieb, kúpu bytu, obnovu bytovej budovy, výstavbu nájomných bytov	151049857,25		4	Úver/ NP		
	CELKOM	303279197,42	571660331,33				
		874939528,75					

* D - dotácia; G - grant; NFP - nenávratný finančný príspevok; NP - nenávratný príspevok

Zdroj: výpočty autorov

Príloha 2: Vzor vyhlásenia o nestrannosti

VYHLÁSENIE O NESTRANNOSTI

Svojím podpisom potvrdzujem, že súhlasím s účasťou na hodnotení projektov a vyhlasujem, že som nezávislý od všetkých žiadateľov o poskytnutie nenávratného finančného príspevku v rámci schémy, ktorých projekty budú predmetom posudzovania hodnotiacou komisiou. Potvrdzujem, že neexistujú žiadne minulé alebo súčasné skutočnosti, či okolnosti, ktoré by mohli spochybnit' moju nezávislosť a takéto skutočnosti alebo okolnosti ani v blízkej budúcnosti nenastanú.

Ak v priebehu hodnotiaceho procesu vzniknú pochybnosti o mojej nestrannosti od zúčastnených strán, okamžite sa vzdám svojej účasti na hodnotiacom procese.

Meno a priezvisko

Podpis

Dátum

Príloha 3: Vyhlásenia o transparentnosti hodnotenia¹⁵

**Vyhlásenie člena hodnotiacej komisie
pre žiadosti o nenávratný finančný príspevok z
..... na základe výzvy**

Podpísaný

.....

narodený

bytom

týmto vyhlasujem na svoju česť, že svojim konaním nijako neporušujem žiaden zo záväzkov uvedených v prílohe tohto vyhlásenia a budem ich bez výhrad dodržiavať. V prípade, ak dôjde k porušeniu týchto záväzkov až po podpise tohto vyhlásenia, zaväzujem sa o tejto skutočnosti upovedomiť bezodkladne poskytovateľa pomoci.

....., Bratislava

.....

¹⁵ Za spoluprácu pri úprave Vyhlásenia o transparentnosti hodnotenia na potreby nakladania so štrukturálnymi fondmi ďakujeme právnikovi Transparency International Slovensko Pavlovi Nechalovi.

Príloha č. 4: Závazky člena hodnotiacej komisie

I. Konflikt záujmov

1. Členom komisie môže byť len bezúhonná osoba, ktorá nie je zaujatá vo vzťahu k žiadateľovi.
2. Člen komisie nesmie byť osoba, ktorá je alebo v čase jedného roka pred ustanovením za člena komisie bola:
 - a. žiadateľom, ktorý predkladal žiadosť, alebo spolupracoval na vypracovaní žiadosti predkladanej danej komisii,
 - b. blízka osoba žiadateľa, ktorým je fyzická osoba,
 - c. štatutárnym orgánom, členom štatutárneho orgánu, členom dozorného orgánu alebo iného orgánu žiadateľa, ktorým je právnická osoba,
 - d. spoločníkom alebo členom právnickej osoby, ktorá je žiadateľom alebo tichým spoločníkom žiadateľa,
 - e. zamestnancom žiadateľa, zamestnancom záujmového združenia podnikateľov, ktorého je žiadateľ členom,
 - f. zamestnancom poskytovateľa pomoci.
3. Členom komisie nesmie byť ani osoba, ktorá je osoba blízka v zmysle § 116 Občianskeho zákonníka osobám uvedeným v odseku 1 písm. c) až f).
4. Do konfliktu záujmov sa tiež dostane člen komisie, ak vznikne možnosť uprednostniť jeho osobný záujem. Osobným záujmom sa rozumie záujem, ktorý zahŕňa akýkoľvek prospech pre člena komisie, jeho rodinu, blízkych príbuzných, priateľov a osôb alebo organizácií, s ktorými má alebo mal obchodné alebo politické vzťahy. Zahŕňa taktiež akúkoľvek zaviazanosť člena komisie na plnenie voči týmto osobám, či finančnú alebo inú.
5. Člen komisie po oboznámení sa so zoznamom žiadateľov potvrdí čestným vyhlásením obstarávateľovi, že nenastali skutočnosti podľa zákona a tohto vyhlásenia, pre ktoré by nemohol byť členom komisie alebo oznámi poskytovateľovi pomoci, že nastali skutočnosti, pre ktoré nemôže byť členom komisie.
6. Člen komisie je povinný bez zbytočného odkladu oznámiť obstarávateľovi, že nastali skutočnosti, pre ktoré nemôže byť členom komisie vždy, keď takéto skutočnosti v priebehu hodnotenia nastanú.
7. V prípade konfliktu záujmov podľa odseku 4 rozhodne štatutárny orgán poskytovateľa pomoci o ďalšom zotrvaní člena komisie v komisii podľa povahy veci. Poskytovateľ pomoci je povinný existenciu konfliktu záujmov člena komisie podľa odseku 4 spolu so svojim odôvodneným rozhodnutím o zotrvaní člena komisie v komisii zverejniť.

II. Transparentnosť

1. Člen komisie je povinný viesť záznam o každom stretnutí, rozhovore vedenom v akejkoľvek forme a korešpondencii vedenej v akejkoľvek forme so
 - a. žiadateľom,
 - b. štatutárnym orgánom, členom štatutárneho orgánu, členom dozorného orgánu alebo iného orgánu žiadateľa, ktorým je právnická osoba,
 - c. spoločníkom alebo členom právnickej osoby, ktorá je žiadateľom,
 - d. zamestnancom žiadateľa, zamestnancom záujmového združenia podnikateľov, ktorého je žiadateľ členom,
 - e. inými osobami, ktoré konajú v záujme žiadateľa.

V zázname člen komisie uvedie formu, čas a miesto stretnutia alebo rozhovoru alebo korešpondencie a ich obsah, písomnú korešpondenciu priloží k záznamu. Člen komisie je povinný viesť záznamy o stretnutiach po dobu svojho pôsobenia v hodnotiacej komisii.

2. Člen komisie nesmie vo svoj prospech, v prospech osôb jemu blízkych alebo v prospech právnickej osoby, ktorej je on alebo osoba jemu blízka štatutárnym orgánom, členom štatutárneho orgánu, členom dozorného orgánu alebo iného orgánu, spoločníkom alebo členom právnickej osoby prijať priamo alebo sprostredkovane úplatok, dar, pozornosť, akékoľvek iné plnenie alebo výhodu, prísľub takéhoto plnenia alebo výhody od žiadateľa alebo osôb uvedených v odseku 1.
3. Odseky 1 a 2 sa vzťahujú aj na zamestnancov poskytovateľa pomoci a iné osoby, ktoré môžu hodnotenie v akejkoľvek forme z titulu svojho pracovného zaradenia alebo funkcie ovplyvniť.
4. Štatutárny orgán, vedúci zamestnanci alebo iní zamestnanci poskytovateľa pomoci, ktorí môžu z titulu svojho pracovného zaradenia alebo funkcie priamo alebo sprostredkovane ovplyvňovať rozhodovanie alebo konanie člena komisie nesmú nijakým spôsobom ovplyvňovať jeho rozhodovanie a konanie ako člena komisie s cieľom zabezpečiť prospech niektorého zo žiadateľov. Člen komisie je v zázname podľa odseku 1 povinný uviesť akúkoľvek skutočnosť, ktorá nasvedčuje tomu, že štatutárny orgán, vedúci zamestnanci alebo iní zamestnanci poskytovateľa pomoci ovplyvňovali alebo sa pokúsili ovplyvniť jeho rozhodovanie a konanie ako člena komisie v prospech niektorého žiadateľa.
5. Člen komisie, zamestnanci poskytovateľa pomoci a iné osoby, ktoré môžu hodnotenie v akejkoľvek forme z titulu svojho pracovného zaradenia alebo funkcie ovplyvniť sú v prípade, že nastanú skutočnosti podľa odseku 2, povinné o tom bezodkladne informovať štatutárny orgán poskytovateľa pomoci a v prípade podozrenia z trestného činu aj príslušné orgány činné v trestnom konaní.
6. Člen komisie po svojom menovaní za člena komisie a iné osoby, ktoré môžu hodnotenie v akejkoľvek forme z titulu svojho pracovného zaradenia alebo funkcie ovplyvniť písomne potvrdia, že sa oboznámili s obsahom tohto dokumentu.

POUŽITÁ LITERATÚRA

Bahl, R. W. – Linn, J.: *Urban public finance in developing countries*. New York: Oxford University Press, 1992.

Beblavý, M. – Sičáková-Beblavá, E.: Political Bias in Discretionary Funding for Municipalities: The Case of Slovakia. In Juraj Nemeč ed. *Lessons and Recommendations for Improvement: Central and Eastern European Public Administration and Public Policy*. Bratislava: NISPAcee Press, 2007.

Filimon, R; Romer, T.; – Rosenthal, H.: Asymmetric Information and Agenda Control: The Bases of Monopoly Power and Public Spending. *Journal of Public Economics*, 17:51-70, 1982.

Gamkhar, S. – Anwar, S.: The Impact of Intergovernmental Fiscal Transfers: A Synthesis of the Conceptual and Empirical Literature. In *Intergovernmental Fiscal Transfers: Principles and Practice*, chapter 8. Washington, DC : World Bank, 2006.

Gramlich, E.: Intergovernmental Grants: A Review of the Empirical Literature.” In *The Political Economy of Fiscal Federalism*, ed. Wallace Oates, 219-239. Lexington, MA: Heath, 1977.

McMillan, Melville Shah, A. – Gillen, D.: *The Impact of Provincial-Municipal Transportation Subsidies*. Alberta Transportation, Edmonton, Alberta, Canada, 1980.

Musgrave, R. A. – Musgrave, P.: *Veřejné finance v teorii a praxi*. Praha : Management Press, 1994.

Musgrave, R.: Who should tax, Where, What? In Charles McLure, Jr. ed., *Tax Assignment in Federal Countries*. Canberra: Centre for Research on Federal Financial Relations, ANU, 1983.

Oates, W. E.: An Essay on Fiscal Federalism. *Journal of Economic Literature* 37 (September), 1120-49, 1999.

Ochrana, F.: *Programové financování a hodnocení veřejných výdajů*. Praha: Ekopress, 2006.

Rosen, H. S.: *Public Finance*. Seventh Edition. Boston: McGraw-Hill/Irwin, 2005.

Shah, A.: *A Practitioner's Guide to Intergovernmental Fiscal Transfers*, Washington, DC : World Bank Policy Research Working Paper 4039, 2006.

Shah, A.: *A Fiscal Need Approach to Equalization Transfers in a Decentralized Federation.*” Washington, DC: World Bank Policy Research Working Paper 1289, 1994.

Sičáková- Beblavá, E. - Beblavý, M.: *Přístupy k definování korupcie*. Sociology - Slovak Sociological Review, 4/2007.

Stiglitz, J.: *Ekonomie veřejného sektoru*. Praha: Grada, 1997.

Vašečka, M.: *Teórie korupcie, transparentnosti, mechanizmov zodpovedania sa verejného sektora a presadzovania verejnej politiky*. Bratislava, Transparency International Slovensko, nepublikovaný materiál, 2006.

Veiga, L. G. – Pinho, M. M.: *The Political Economy of Intergovernmental Grants: Evidence from a Maturing Democracy*. *Public Choice* (2007) 133: 457–477.

Zemanovičová, D. – Beblavá, E.: *Krajinka rovných a rovnejších? Slovensko a korupcia*. Bratislava: Kalligram, 2003.

ISBN 978-80-89244-45-4